

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 6.5.2026 r.
COM(2026) 540 final

2026/0105 (NLE)

Wniosek

ZALECENIE RADY

w sprawie zwalczania wykluczenia mieszkaniowego

{SWD(2026) 770 final}

1. KONTEKST WNIOSKU

• Przyczyny i cele wniosku

W orędziu o stanie Unii ogłoszonym 10 września 2025 r. przewodnicząca Komisji Ursula von der Leyen **umieściła mieszkalnictwo i ubóstwo w centrum uwagi**, zobowiązując się do realizacji **planu na rzecz wyeliminowania ubóstwa do 2050 r.** za pomocą ambitnej **europejskiej strategii na rzecz walki z ubóstwem** oraz do przedstawienia pierwszego w historii **europejskiego planu na rzecz przystępnych cenowo mieszkań**. Przewodnicząca podkreśliła, że „Europejski filar praw socjalnych sprawił, że mieszkalnictwo stało się w Europie prawem socjalnym”, i oświadczyła, że nadszedł czas, by urzeczywistnić tę obietnicę. Scharakteryzowała kryzys mieszkaniowy jako wyzwanie społeczne i kwestię godności, opowiadając się za radykalną zmianą sposobu, w jaki radzimy sobie z tą kwestią.

W 19. zasadzie Europejskiego filaru praw socjalnych zapisano prawo do mieszkania i pomocy dla bezdomnych. Zgodnie z jej treścią należy zapewnić osobom potrzebującym dostęp do mieszkań socjalnych lub pomocy mieszkaniową dobrej jakości. Podkreślono też, że osoby znajdujące się w trudnej sytuacji mają prawo do odpowiedniej pomocy i ochrony przed przymusową eksmisją. W zasadzie tej zwrócono również uwagę, że osobom bezdomnym należy zapewnić odpowiednie schronienie i usługi w celu promowania ich integracji społecznej.

W Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej podkreślono, że w celu zwalczania wykluczenia społecznego i ubóstwa, Unia uznaje i szanuje prawo do pomocy społecznej i mieszkaniowej. Celem jest zapewnienie, zgodnie z zasadami ustanowionymi w prawie Unii oraz ustawodawstwach i praktykach krajowych, godnej egzystencji wszystkim osobom pozbawionym wystarczających środków.

W zrewidowanej **Europejskiej karcie społecznej** uznano prawo każdego do dostępu do mieszkań o odpowiednim standardzie oraz do zapobiegania i ograniczania bezdomności w celu jej stopniowego likwidowania.

Biorąc pod uwagę znaczenie tych praw i potrzebę ich skutecznego wdrożenia, w **Deklaracji lizbońskiej w sprawie europejskiej platformy zwalczania bezdomności**, podpisanej w czerwcu 2021 r. przez państwa członkowskie, instytucje i organy doradcze UE, partnerów społecznych i odpowiednie organizacje pozarządowe, wyrażono zobowiązanie do dążenia do wyeliminowania bezdomności do 2030 r., uzgadniając następujące cele: (i) nikt nie powinien mieszkać na ulicy z powodu braku dostępnego, bezpiecznego i odpowiedniego zakwaterowania doraźnego; (ii) nikt nie powinien mieszkać w obiektach zakwaterowania doraźnego lub przejściowego dłużej niż jest to konieczne do powrotu do normalnego życia lub do uzyskania stałego miejsca zamieszkania; (iii) nikt nie powinien zostać zwolniony z żadnej placówki okresowego pobytu (np. więzienia, szpitala, zakładu opiekuńczego) bez oferty odpowiedniego zakwaterowania; (iv) w miarę możliwości należy zapobiegać eksmisjom i nikt nie powinien być eksmitowany bez udzielenia pomocy w znalezieniu odpowiedniego mieszkania, jeśli jest to konieczne; (v) nikt nie może być dyskryminowany ze względu na swoją bezdomność.

Ogólnym celem niniejszego wniosku jest promowanie wysiłków politycznych na rzecz skutecznego wdrożenia wyżej wymienionych wytycznych dotyczących dostępu do mieszkalnictwa i pomocy mieszkaniowej.

Europejski plan na rzecz przystępnych cenowo mieszkań – pierwsze na szczeblu UE ramy mające na celu rozwiązanie kryzysu mieszkaniowego – opiera się na czterech filarach,

w których należy podjąć działania obejmujące wspieranie osób dotkniętych wykluczeniem mieszkaniowym i bezdomnością. Proponuje się w nim zalecenie Rady w celu wspierania osób wymagających szczególnego traktowania znajdujących się w trudnej sytuacji mieszkaniowej oraz w celu zapobiegania bezdomności i przeciwdziałania jej za pomocą polityki zintegrowanej, ukierunkowanej na człowieka i opartej na zapewnieniu dostępu do mieszkania.

Pierwsza w historii strategia UE na rzecz walki z ubóstwem, zapowiedziana w wytycznych politycznych na lata 2024–2029, **ma przyczynić się do eliminacji ubóstwa do 2050 r.** i koncentruje się na zapewnieniu wsparcia państwom członkowskim, aby pomóc ludziom w uzyskaniu dostępu do niezbędnej ochrony i usług, a także w zwalczaniu podstawowych przyczyn ubóstwa. Niniejszy wniosek dotyczący zalecenia Rady jest przyjmowany wraz ze **strategią UE na rzecz walki z ubóstwem** i stanowi integralną część wysiłków Komisji na rzecz zapobiegania ubóstwu i jego zwalczania. Ponadto celem będącej częścią strategii UE na rzecz walki z ubóstwem wzmocnionej europejskiej gwarancji dla dzieci jest rozwiązanie problemu luk w zakresie zwalczania ubóstwa dzieci, przy zapewnieniu dzieciom w potrzebie dostępu do podstawowych usług – w tym odpowiednich warunków mieszkaniowych – służących wspieraniu ich rozwoju.

W celu **zapobiegania wykluczeniu mieszkaniowemu i bezdomności oraz zwalczania tych zjawisk** niniejszy wniosek dotyczący zalecenia Rady posłuży jako narzędzie **wspierające państwa członkowskie, regiony i miasta** w przeglądzie, opracowywaniu i wdrażaniu kompleksowych, zintegrowanych, ukierunkowanych na człowieka i opartych na zapewnieniu dostępu do mieszkania strategicznych ram polityk służących zapobieganiu wykluczeniu mieszkaniowemu i bezdomności oraz ich ograniczaniu, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. Obszary wiejskie i oddalone mierzą się ze szczególnymi wyzwaniami związanymi z dostępem do przystępnych cenowo mieszkań, w tym między innymi problemem niskiej wartości nieruchomości, co może osłabiać motywację do utrzymania i inwestycji, a w konsekwencji prowadzić do pustostanów, degradacji i porzucania zasobów mieszkaniowych. Ponadto mieszkania na obszarach wiejskich są często starsze i bardziej nieefektywne energetycznie, co zwiększa potrzeby w zakresie renowacji, koszty dla mieszkańców i przyczynia się do ubóstwa energetycznego. Chociaż niektóre państwa członkowskie niedawno opracowały lub usprawniły swoje strategiczne ramy polityki, istnieją znaczne różnice w metodach, strukturach zarządzania i wynikach, co uwypukla potrzebę wytycznych dotyczących sprawdzonych, opartych na dowodach działań politycznych. Celem polityki jest wspieranie osób wymagających szczególnego traktowania znajdujących się w trudnej sytuacji mieszkaniowej lub zagrożonych taką sytuacją oraz zapobieganie bezdomności i jej przeciwdziałanie.

Wykluczenie mieszkaniowe oznacza niezdolność osoby fizycznej lub gospodarstwa domowego do uzyskania lub utrzymania godnego, stabilnego mieszkania spełniającego podstawowe normy jakości, pewności prawnej¹ i przystępności cenowej. Bezdomność jest jego najbardziej widoczną i skrajną formą i obejmuje osoby śpiące w przestrzeni publicznej oraz w miejscach zakwaterowania doraźnego i tymczasowego. Wykluczenie mieszkaniowe jest jednak pojęciem szerszym i obejmuje osoby, które mają dach nad głową, ale żyją w nieodpowiednich lub niezabezpieczonych warunkach. Niezabezpieczone warunki mieszkaniowe występują, gdy osoby mierzą się z groźbą arbitralnej lub przymusowej eksmisji, przemocy domowej lub mają niestabilne umowy najmu. Nieodpowiednie warunki

¹ Normy jakości w mieszkalnictwie określają minimalne wymagania, które muszą spełniać lokale mieszkalne, aby można je było uznać za nadające się do zamieszkania, bezpieczne i zgodne z prawem. Normy te, często egzekwowane za pomocą lokalnych kodeksów mieszkaniowych, wymagają zapewnienia stateczności konstrukcji, odpowiednich warunków sanitarnych i bezpieczeństwa przeciwpożarowego. Pewność prawna odnosi się do bezpieczeństwa własności.

mieszkaniowe występują, gdy osoby zajmują lokale mieszkalne, których jakość nie spełnia norm, które nie mają podstawowych udogodnień, czy to z powodu bardzo złego stanu, skrajnego przeludnienia, czy też nieprzystosowania do osób o dodatkowych potrzebach, takich jak osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami lub osoby potrzebujące opieki długoterminowej. Inne formy wykluczenia mieszkaniowego mogą obejmować niedostępność zakwaterowania dla studentów, która może prowadzić do rezygnacji z dalszych studiów.

Bezdomność jest najbardziej skrajnym przejawem ubóstwa i marginalizacji społecznej, który znacznie zmniejsza średnią długość życia, pogarsza stan zdrowia, dobrostan oraz uczestnictwo w życiu społecznym, demokratycznym i w rynku pracy, a także dostęp do podstawowych usług gospodarczych i społecznych. Jest to złożone, zmieniające się wyzwanie społeczne spowodowane czynnikami strukturalnymi – takimi jak ubóstwo, bezrobocie, życie na obszarach zmarginalizowanych, ograniczona dostępność mieszkań socjalnych i przystępnych cenowo oraz nieodpowiednia ochrona socjalna. Okoliczności osobiste, takie jak uzależnienie, zły stan zdrowia psychicznego lub fizycznego, rozpad rodziny lub przemoc domowa, mogą zwiększać podatność na zagrożenia lub działać jako czynniki inicjujące. Chociaż spanie w przestrzeni publicznej jest najbardziej widoczną formą bezdomności (**bezdachowość**), mniej oczywiste formy – w szczególności **bezmieszkaniowość** – występują również w przypadku osób mieszkających w miejscach zakwaterowania doraźnego i tymczasowego².

Różnice w prawnych i statystycznych definicjach bezdomności, a także różne rodzaje monitorowania i metodyki w poszczególnych państwach członkowskich utrudniają tworzenie spójnych, wiarygodnych i porównywalnych danych na temat bezdomności w całej UE. Dostępne dane krajowe wskazują na tendencję wzrostową w szeregu państwa członkowskich, przy czym OECD szacuje, że w UE **bezdomności doświadcza około miliona osób**. Sytuacja społeczno-demograficzna osób, które doświadczenia wykluczenia mieszkaniowego lub bezdomności, różni się w zależności od kontekstu krajowego, regionalnego i lokalnego. **OECD³** pokazuje jednak, że niektóre grupy ludności, w tym **młodzież, rodziny z dziećmi, migranci, starsi dorośli i osoby z niepełnosprawnościami**, są w nieproporcjonalnie większym stopniu dotknięte problemem bezdomności.

Zgodnie z modułem EU-SILC 2023⁴ „**Międzypokoleniowe dziedziczenie korzystnych i niekorzystnych sytuacji życiowych oraz trudności mieszkaniowych**”⁵ około 5 % dorosłych w UE zgłasza, że doświadczyło trudności mieszkaniowych na pewnym etapie życia, co obejmuje spanie w przestrzeni publicznej, mieszkanie w schronieniach doraźnych, mieszkanie w nietradycyjnych warunkach mieszkaniowych lub tymczasowe zatrzymywanie się u rodziny i przyjaciół ze względu na brak alternatyw. Odsetek wszystkich gospodarstw domowych zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które doświadcza trudności mieszkaniowych, jest ponad dwukrotnie wyższy niż odsetek gospodarstw domowych, które nie są zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (8,5 %

² Kategorie te są częścią „ETHOS” – Europejskiej Typologii Bezdomności i Wykluczenia Mieszkaniowego. ETHOS opracowano jako ramy służące lepszemu zrozumieniu i pomiarowi bezdomności w Europie oraz zapewnieniu wspólnego „języka” dla transnarodowej wymiany informacji na temat bezdomności. Klasyfikacja ETHOS obejmuje wszystkie sytuacje życiowe, które stanowią formy bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego.

³ [Baza danych OECD dotycząca przystępnych cenowo mieszkań | OECD](#).

⁴ EU-SILC to europejskie badanie dochodów i warunków życia (ang. *European Union Statistics on Income and Living Conditions*). Jest to zharmonizowane badanie roczne (realizowane od 2003 r.) prowadzone we wszystkich państwach członkowskich UE i niektórych państwach spoza UE w celu zebrania porównawczych, wielowymiarowych, wzdlużnych i przekrojowych mikro danych dotyczących dochodów, ubóstwa, wykluczenia społecznego i warunków mieszkaniowych.

⁵ <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/SEPDF/cache/132338.pdf>.

w porównaniu z 3,9 %). Gospodarstwa domowe z dziećmi pozostającymi na utrzymaniu (18,1 %) są bardziej narażone na trudności z wynajmem mieszkania niż gospodarstwa bez dzieci (10,2 %). Głównymi przyczynami trudności mieszkaniowych są kwestie rodzinne i osobiste (30 %), kwestie finansowe (25,9 %), utrata pracy lub niezdolność do znalezienia pracy (7,3 %), wygaśnięcie umowy najmu (5,2 %) oraz kwestie dotyczące związków lub rodziny (14,1 %). Problemy zdrowotne przyczyniają się do trudności mieszkaniowych w 1,1 % przypadków. 26,5 % przezwyciężyło trudności mieszkaniowe dzięki znalezieniu pracy, 20,4 % dzięki przeprowadzce do mieszkań socjalnych lub subsydiowanych mieszkań prywatnych, a 14,1 % dzięki związkom lub rodzinie.

Bezdomność jest również **poważnym wyzwaniem systemowym o znacznych konsekwencjach budżetowych i społecznych** dla państw członkowskich. Praktyki, które sprzyjają działaniom reaktywnym skoncentrowanym na sytuacjach kryzysowych, takim jak opieka zdrowotna w nagłych przypadkach, schronienia tymczasowe czy nadzór organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, prowadzą do powstania cyklu kosztownych usług, które nie rozwiązują podstawowych przyczyn bezdomności. Oprócz bezpośredniego wpływu na budżety państw istnieją szersze koszty społeczne, w tym erozja potencjału ludzkiego i osłabienie spójności społeczności, ponieważ wykluczenie mieszkaniowe utrudnia zaangażowanie gospodarcze i utrwała cykle nierówności międzypokoleniowych.

Konieczna jest zatem strategiczna zmiana w celu rozwiązania problemu wykluczenia mieszkaniowego i bezdomności, polegająca na przejściu od zarządzania kryzysowego do zintegrowanych, ukierunkowanych na człowieka i opartych na zapewnieniu dostępu do mieszkania strategii politycznych. Polityka ukierunkowana na człowieka skupia się na tym, by sprostać specyficznym wyzwaniom, z jakimi mierzą się osoby fizyczne i gospodarstwa domowe znajdujące się w trudnej sytuacji mieszkaniowej, borykające się z wykluczeniem mieszkaniowym i bezdomnością lub nimi zagrożone. **Podejścia oparte na zapewnieniu dostępu do mieszkania**, takie jak „najpierw mieszkanie”, pomagają osobom znajdującym się w trudnej sytuacji mieszkaniowej pozostać w miejscu zamieszkania i mają na celu jak najszybsze zapewnienie stabilnych warunków mieszkaniowych – w połączeniu ze **zintegrowanymi usługami wsparcia** – osobom doświadczającym wykluczenia mieszkaniowego, a w szczególności bezdomności. Dowody wskazują, że są to najskuteczniejsze i najbardziej opłacalne strategie polityczne służące rozwiązaniu problemu bezdomności.

Podejścia oparte na zapewnieniu dostępu do mieszkania mogą być utrudnione przez brak przystępnych cenowo mieszkań. Chociaż zwiększenie podaży przystępnych cenowo mieszkań jest celem średnio- i długoterminowym, poprawę w perspektywie krótkoterminowej można osiągnąć dzięki bardziej ukierunkowanemu przydziałowi mieszkań socjalnych i publicznych oraz wspieraniu osób doświadczających bezdomności w dostępie do istniejących mieszkań i pustostanów na rynku wynajmu poprzez pomoc w poszukiwaniu mieszkania, gwarancje najmu, dopłaty i wsparcie finansowe na opłacenie kaucji w związku z najmem, przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiednich zabezpieczeń i zachęt dla właścicieli mieszkań i wynajmujących. Zwiększenie podaży przystępnych cenowo mieszkań jest wyzwaniem wymagającym zaangażowania wielu zainteresowanych stron na każdym etapie procesu, począwszy od opracowania konkretnych środków polityki mieszkaniowej w celu zwiększenia podaży mieszkań socjalnych i przystępnych cenowo w sposób zachęcający również do inwestycji prywatnych. Zapewnienie mieszkań musi być zintegrowane ze wsparciem społecznym, pomocą mieszkaniową, usługami opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej, usługami integracji na rynku pracy i innymi podstawowymi usługami, aby sprostać wieloaspektowym wyzwaniom związanym z wykluczeniem mieszkaniowym i bezdomnością.

Jakość ma kluczowe znaczenie dla zrównoważonego charakteru mieszkań oraz godności i dobrostanu osób. Minimalne normy dotyczące godnych warunków mieszkaniowych obejmują warunki bezpieczeństwa mające na celu ochronę użytkowników przed zagrożeniami, takimi jak zawalenie się konstrukcji, pożar, nieodpowiednie warunki sanitarne i zagrożenia środowiskowe, a także – w stosownych przypadkach – dostosowania w zakresie dostępności. Bezpieczeństwo mieszkań wymaga odpowiednich podstawowych usług (np. energii elektrycznej, ogrzewania i bieżącej wody) oraz ochrony przed zjawiskami pogodowymi, problemami strukturalnymi i innymi zagrożeniami. Wysokiej jakości mieszkalnictwo wiąże się również z dobrą charakterystyką energetyczną, aby zapobiec ubóstwu energetycznemu gospodarstw domowych, oraz wystarczającą przestrzenią mieszkalną na osobę, aby zapobiec przeludnieniu.

Strategiczne ramy zwalczania bezdomności istnieją obecnie w 19 państwach członkowskich, bądź na szczeblu krajowym, bądź na szczeblu niższym niż krajowy. W ramach tych strategii w sposób priorytetowy i ukierunkowany traktuje się zapewnianie mieszkań socjalnych i przystępnych cenowo oraz kompleksowego wsparcia dla osób doświadczających bezdomności. Zapobieganie bezdomności oraz przejście od zakwaterowania doraźnego i tymczasowego do długoterminowych rozwiązań mieszkaniowych, w tym opracowanie lub rozszerzenie podejść takich jak „najpierw mieszkanie”, są centralnym elementem polityki w kilku państwach.

Skuteczne strategie przeciwdziałania wykluczeniu mieszkaniowemu i bezdomności muszą priorytetowo traktować zapobieganie, na które często przeznaczają się niewystarczające środki. Chociaż podejścia zapobiegawcze są bardziej ekonomiczne niż podejścia reaktywne, często pozostają one w cieniu szybkich działań reagowania kryzysowego. Usługi wczesnej interwencji, w tym mediacja w przypadku zaległości w spłacie czynszu, doradztwo w kwestiach dotyczących czynszu lub zadłużenia hipotecznego, pomoc prawna w zakresie praw najemców i wynajmujących, systemy wczesnego ostrzegania i krótkoterminowa pomoc finansowa, są świadczone w sposób niespójny i mogą być trudno dostępne. Poprawa tych usług, dostosowane do potrzeb wsparcie dla osób opuszczających placówki okresowego pobytu oraz odpowiednia pomoc finansowa w celu zwiększenia korzystania ze świadczeń mają kluczowe znaczenie dla przerwania cyklu prowadzącego do bezdomności.

Środki zapobiegawcze mogą również dotyczyć arbitralnych lub przymusowych **eksmisji**. Chociaż trudno jest uzyskać kompleksowe, wiarygodne i porównywalne dane na temat eksmisji, na przykład o liczbie wezwań do opuszczenia lokalu, procedur lub nakazów eksmisji oraz informacje o tym, czy dane obejmują wszystkie eksmisje, czy tylko eksmisje prowadzone przez funkcjonariuszy organów ścigania, OECD szacuje, że co roku we wszystkich państwach OECD wszczyna się co najmniej 2,4 mln formalnych procedur eksmisji.

Należy opracować środki łagodzące i mechanizmy współpracy w celu zmniejszenia ryzyka eksmisji i bezdomności. W Europejskiej konwencji praw człowieka i Europejskiej karcie społecznej na państwa nałożono obowiązek zapewnienia ochrony prawnej osobom zagrożonym eksmisją. Obejmuje to konsultacje z zainteresowanymi stronami w celu znalezienia alternatywnych rozwiązań, ustanowienie planów płatności, aby zapewnić możliwość spłaty czynszów i kredytów hipotecznych, zaproponowanie rozsądnego terminu wezwania do opuszczenia lokalu, zakazanie w miarę możliwości eksmisji nocnych lub zimowych, zapewnienie środków prawnych przeciwko nielegalnym eksmisjom i pomocy oraz oferowanie odszkodowania za nielegalne eksmisje. W przypadku eksmisji należy zapewnić poszanowanie godności i praw jednostki; powinno towarzyszyć im również zakwaterowanie zastępcze.

Skuteczna strategia na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu mieszkaniowemu i bezdomności powinna zatem obejmować zwiększenie podaży mieszkań socjalnych i przystępnych cenowo z myślą o stabilnych rozwiązaniach średnio- i długoterminowych, uwzględniać działania prewencyjne i przekwaterowywanie, dając ochronę przed eksmisją osobom znajdującym się w trudnej sytuacji mieszkaniowej, a także przewidywać wczesną interwencję w przypadku zaległości w spłacie czynszu, w tym poprzez doradztwo finansowe i w zakresie zadłużenia, a także zapewnienie dostępu do odpowiednich usług społecznych, zdrowotnych i opiekuńczych oraz usług w zakresie zatrudnienia.

- **Spójność z przepisami obowiązującymi w tej dziedzinie polityki**

Wniosek przyczynia się do wdrożenia **19. zasady Europejskiego filaru praw socjalnych dotyczącej mieszkalnictwa i pomocy dla bezdomnych**. W ramach tej zasady uznaje się, że osoby potrzebujące powinny mieć dostęp do mieszkań socjalnych lub pomocy mieszkaniowej dobrej jakości; uznaje się również, że osoby znajdujące się w trudnej sytuacji mają prawo do ochrony przed przymusową eksmisją oraz że należy zapewnić osobom bezdomnym odpowiednie schronienie i usługi.

W konkluzjach prezydencji z 1 grudnia 2025 r. w sprawie przyszłego europejskiego planu na rzecz przystępnych cenowo mieszkań wezwano do ściślejszej współpracy na szczeblu UE w oparciu o prace w ramach europejskiej platformy na rzecz przeciwdziałania bezdomności i polityki bazujące na zapewnieniu dostępu do mieszkania, takie jak zasada „najpierw mieszkanie”, oraz do dalszego zwiększania znaczenia tej platformy. Zwrócono się również w nich do Komisji o rozważenie, czy zalecenie Rady może przyczynić się do osiągnięcia tego celu. W grudniu 2025 r. Komisja Europejska ogłosiła **Europejski plan na rzecz przystępnych cenowo mieszkań**, czyli pierwsze ramy na szczeblu UE mające na celu rozwiązanie kryzysu mieszkaniowego. Plan składa się z czterech filarów: (i) zwiększenie podaży mieszkań; (ii) pobudzenie inwestycji; (iii) zapewnienie natychmiastowego wsparcia i przyspieszanie reform; oraz (iv) ochrona osób najbardziej dotkniętych wykluczeniem mieszkaniowym. W ramach działania 10 planu, które koncentruje się na przeciwdziałaniu bezdomności oraz wspieraniu najemców i gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji, proponuje się zalecenie Rady w sprawie zwalczania wykluczenia mieszkaniowego w celu wspierania osób wymagających szczególnego traktowania znajdujących się w trudnej sytuacji mieszkaniowej oraz zapobiegania bezdomności i przeciwdziałania jej.

Deklaracja lizbońska w sprawie europejskiej platformy zwalczania bezdomności dała początek **europejskiej platformie zwalczania bezdomności** („platforma”), która wspiera (i) porównywalne, wiarygodne dane i monitorowanie; (ii) wymianę wiedzy; oraz (iii) poprawę dostępu do finansowania, wraz z (iv) uwzględnianiem kwestii wykluczenia mieszkaniowego i bezdomności we wszystkich odpowiednich politykach Unii. Niniejszy wniosek opiera się na dotychczasowych pracach i doświadczeniach zdobytych za pośrednictwem platformy.

Komisja znacznie zwiększyła swój wkład w polityki związane z mieszkalnictwem, przy pełnym poszanowaniu kompetencji państw członkowskich w tej dziedzinie. Chociaż większość kompetencji w zakresie mieszkalnictwa należy do organów krajowych, regionalnych i lokalnych, sytuacja zmieniła się z lokalnego problemu związanego z nieruchomościami w systemowy **kryzys mieszkaniowy**. W **zaleceniu Rady z 2023 r. w sprawie odpowiedniego dochodu minimalnego zapewniającego aktywne włączenie** uznano dostęp do mieszkań za jedną z usług wspierających, które mogą pomóc osobom pozbawionym wystarczających zasobów w integracji ze społeczeństwem i – w stosownych przypadkach – w integracji na rynku pracy oraz w uzyskaniu dostępu do innych usług wspierających i wsparcia dochodu.

- **Spójność z innymi politykami Unii**

Europejska gwarancja dla dzieci przyjęta w 2021 r. ma na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu i zwalczanie go poprzez zalecenie, aby państwa członkowskie zapewniły dzieciom w potrzebie dostęp do kluczowych usług, w tym odpowiednich warunków mieszkaniowych. Zaleca się w niej, aby państwa członkowskie uwzględniły konkretne niekorzystne warunki życiowe, w których znajdują się dzieci bezdomne lub doświadczające poważnej deprywacji mieszkaniowej, i zapewniły im oraz ich rodzinom dostęp do „odpowiedniego zakwaterowania” oraz odpowiednich usług społecznych i doradczych.

W **zaleceniu Rady w sprawie dostępu do przystępnej cenowo i dobrej jakościowo opieki długoterminowej** wezwano państwa członkowskie do rozszerzenia formalnych usług opieki długoterminowej, zwłaszcza opieki domowej i środowiskowej. Mieszkalnictwo dostosowane do zmieniających się potrzeb jednostek w zakresie opieki jest warunkiem koniecznym do tego, by zapewnić możliwość starzenia się we własnej społeczności, umożliwiającym świadczenie opieki domowej.

Plan działania na rzecz gospodarki społecznej z 2021 r. i powiązane **zalecenie Rady** z 2023 r. **w sprawie opracowania warunków ramowych gospodarki społecznej** mają na celu poprawę warunków ramowych dla organizacji gospodarki społecznej w całej Europie. Wiele organizacji gospodarki społecznej działa na rzecz włączenia społecznego osób zmarginalizowanych i znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, w tym za pośrednictwem integracji zawodowej oraz zapewnienia przystępnych cenowo mieszkań sprzyjających włączeniu społecznemu i innych odpowiednich usług społecznych (takich jak wsparcie prawne i praktyczne dla najemców).

W **Strategii na rzecz sprawiedliwości międzypokoleniowej** stwierdzono, że dostęp do przystępnych cenowo i zrównoważonych mieszkań, usług publicznych wysokiej jakości, w tym usług społecznych i związanych z opieką, transportu, łączności cyfrowej, infrastruktury społecznej i obiektów rekreacyjnych ma kluczowy wpływ na to, czy ludzie będą mogli pozostać w swoich społecznościach, powrócić do nich lub budować w nich swoją przyszłość.

W **komunikacie Komisji z 2023 r. w sprawie kompleksowego podejścia do zdrowia psychicznego** wskazano osoby doświadczające bezdomności jako grupę szczególnie wrażliwą wymagającą ukierunkowanego wsparcia. W komunikacie uznano również, że wykluczenie mieszkaniowe pogłębia zły stan zdrowia psychicznego i niepełnosprawność.

Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027 zapewnia kompleksowe ramy wsparcia zarówno migrantów, jak i obywateli Unii wywodzących się ze środowisk migracyjnych. Kierując się zasadą „włączenie społeczne wszystkich obywateli” przedstawiono w nim środki mające na celu usprawnienie działań i zbliżenie podmiotów na wszystkich szczeblach w celu przyspieszenia integracji i włączenia społecznego, a jednocześnie wspieranie spójnych społeczeństw w czterech obszarach: edukacji, zatrudnieniu, opiece zdrowotnej i mieszkalnictwie.

W **długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich UE**⁶ określono całościowe ramy na rzecz silniejszych, lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych obszarów wiejskich do 2040 r. Rozwiązanie problemu dostępu do podstawowych usług jest jednym z celów długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich UE, które obejmują mieszkalnictwo na

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0345>.

obszarach wiejskich. Zaktualizowany plan działania na rzecz obszarów wiejskich, który ma zostać opublikowany w 2026 r., ma zawierać jedno działanie dotyczące mieszkalnictwa na obszarach wiejskich.

W **unijnej strategii przeciwdziałania rasizmowi na lata 2026–2030** przyjętej w styczniu 2026 r. uznano, że osoby należące do mniejszości rasowych i etnicznych spotykają się z dyskryminacją i barierami w obszarze mieszkalnictwa. Społeczności urasowione, w tym Romowie, mierzą się z nierównymi warunkami dostępu do mieszkań i nieproporcjonalnym ryzykiem przeludnienia, złych warunków życia, bezdomności i segregacji.

W marcu 2026 r. przyjęto **Strategię na rzecz równouprawnienia płci na lata 2026–2030** i ogłoszono, zgodnie z Europejskim planem na rzecz przystępnych cenowo mieszkań, że Komisja zamierza zająć się problemem wykluczenia mieszkaniowego poprzez przedstawienie wniosku w sprawie zalecenia Rady.

Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030 przyjęta w 2021 r. ma pomóc państwom członkowskim w umożliwieniu niezależnego życia i deinstytucjonalizacji poprzez zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami dostępnych mieszkań objętych wsparciem. W ramach tej strategii promuje się integrację opartą na społeczności zamiast segregacji w placówkach opieki instytucjonalnej, zmniejszającą ryzyko bezdomności wśród osób opuszczających takie placówki bez odpowiedniego wsparcia.

W **strategii na rzecz równości osób LGBTIQ+ na lata 2026–2030** przyjętej w październiku 2025 r. podkreślono, że dyskryminacja i brak akceptacji społecznej przyczyniają się do wysokiego poziomu ubóstwa i bezdomności wśród osób LGBTIQ+. Zgodnie z trzecim badaniem Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej dotyczącym osób LGBTIQ 38 % respondentów deklarowało, że z trudnością wiąże koniec z końcem – w porównaniu z 22 % ogółu społeczeństwa – a 13 % musiało tymczasowo zatrzymać się u przyjaciół i krewnych.

Dyrektywą Rady wprowadzającą w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne z czerwca 2000 r. wdrożono zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, również poprzez zakaz dyskryminacji w dostępie do mieszkań.

W **komunikacie Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady pt. „Unia równości: unijne ramy strategiczne na rzecz równouprawnienia, włączenia społecznego i udziału Romów”** przyjętym w październiku 2020 r. podkreślono utrzymujące się wyzwania stojące przed Romami w obszarze mieszkalnictwa, w tym nieodpowiednie warunki mieszkaniowe i segregację mieszkaniową. Ramy te służą zapewnieniu równego dostępu do odpowiednich, wolnych od segregacji mieszkań i podstawowych usług do 2030 r.; wzywa się w nich państwa członkowskie do przyjęcia krajowych strategii na rzecz włączenia społeczno-gospodarczego zmarginalizowanych Romów – koncentrujących się na edukacji, zatrudnieniu, zdrowiu i mieszkalnictwie. W **zaleceniu Rady z 2021 r. w sprawie równouprawnienia, włączenia i partycypacji Romów** wezwano państwa członkowskie do zapewnienia równego traktowania Romów w dostępie m.in. do odpowiednich, wolnych od segregacji mieszkań i podstawowych usług.

UE zapewnia różne mechanizmy finansowania, które można wykorzystać do rozwiązania problemu wykluczenia mieszkaniowego i bezdomności. W 2024 r. Komisja Europejska uruchomiła **„Mieszkalnictwo socjalne i nie tylko – Zestaw narzędzi operacyjnych służących wykorzystaniu funduszy UE na inwestycje w mieszkalnictwo socjalne**

i powiązane usługi”. Ten zestaw narzędzi ma pomóc decydentom zmaksymalizować wykorzystanie funduszy UE – Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) – na inwestycje w mieszkalnictwo socjalne i powiązane usługi. Obejmuje 20 studiów przypadku, w których przedstawiono, w jaki sposób fundusze te poprawiają dostęp do odpowiednich warunków mieszkaniowych, oferując dostosowane do potrzeb rozwiązania dla grup szczególnie wrażliwych.

W ramach **polityki spójności** – głównie za pośrednictwem **EFS+** i **EFRR** – finansuje się inicjatywy mające na celu poprawę włączenia społecznego i warunków mieszkaniowych, takie jak usługi społeczne dla osób bezdomnych, budowa i renowacja przystępnych cenowo mieszkań oraz przekształcanie niewykorzystanych budynków w przystępne cenowo mieszkania socjalne. Z EFS+ można finansować świadczenie usług, takich jak pomoc społeczna, opieka zdrowotna i coaching zawodowy, natomiast z EFRR można finansować nowe mieszkania socjalne, renowacje oraz infrastrukturę centrów usług zgodnych z podejściem „najpierw mieszkanie”. W przeglądzie śródkresowym (rozporządzenie (UE) 2025/1914) rozszerzono możliwości finansowania przystępnych cenowo mieszkań socjalnych i wprowadzono wyższe stopy współfinansowania przez UE. Państwa członkowskie mogą korzystać z instrumentów takich jak zintegrowane inwestycje terytorialne i rozwój lokalny kierowany przez społeczność, aby łączyć finansowanie z wielu celów polityki.

W ramach **Europejskiej inicjatywy miejskiej** zapewnia się miastom bezpośrednie finansowanie na realizację „odważnych, niesprawdzonych pomysłów”, by sprostać wyzwaniom w obszarach miejskich, a także na innowacyjne rozwiązania mieszkaniowe, w tym dla osób bezdomnych.

RRF jest wykorzystywany przez państwa członkowskie do inwestowania w infrastrukturę społeczną, w tym mieszkalnictwo. Niektóre państwa członkowskie uwzględniły problem bezdomności w swoich planach odbudowy i zwiększania odporności (RRP), proponując rozwiązania oparte na zapewnieniu dostępu do mieszkania. Inne zaplanowały szerszej zakrojone inwestycje w mieszkalnictwo (np. renowację energetyczną mieszkań, projekty dotyczące przystępnych cenowo mieszkań). Część funduszy oznaczonych w RRP jako „wydatki socjalne” przeznacza się na mieszkalnictwo socjalne i powiązaną infrastrukturę społeczną. Plany krajowe często obejmują szkolenia, opiekę zdrowotną, usługi dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji oraz środki związane z mieszkalnictwem, które mogą zmniejszyć ryzyko bezdomności.

Społeczny Fundusz Klimatyczny zapewnia wsparcie gospodarstwom domowym znajdującym się w trudnej sytuacji, które polega na przeciwdziałaniu skutkom społecznym wynikającym z systemu handlu uprawnieniami do emisji. W swoich planach społeczno-klimatycznych państwa członkowskie mogą uwzględnić środki i inwestycje mające trwały wpływ, aby wspierać dostęp do przystępnych cenowo, energooszczędnych mieszkań, w tym mieszkań socjalnych.

Segment InvestEU dotyczący inwestycji społecznych i umiejętności pomaga w zapewnianiu dostępu do mieszkań socjalnych i przystępnych cenowo oraz zwalczaniu wykluczenia społecznego, a także wspiera działania w celu zmniejszenia ubóstwa. Skutecznie przyczynia się do zmniejszenia ryzyka związanego z przystępnymi cenowo mieszkaniami socjalnymi i może pomóc w obszarze wykluczenia mieszkaniowego dzięki ukierunkowanemu wsparciu doradczemu i wspieraniu wdrażania instrumentów finansowych. Obejmuje to

gwarancje dla projektów udzielane przez partnerów wykonawczych, takich jak Europejski Bank Inwestycyjny, Bank Rozwoju Rady Europy i krajowe banki prorozwojowe.

Nowy europejski Bauhaus (NEB) został uruchomiony w 2021 r. przez Komisję Europejską jako inicjatywa łącząca zrównoważony rozwój, estetykę i włączenie społeczne. Celem jest przekształcenie środowiska zbudowanego i życia ludzi, tak aby stały się bardziej zrównoważone, sprzyjające włączeniu społecznemu, piękne i ukierunkowane na ludzi. Działania w ramach NEB realizowane są poprzez angażowanie ludzi na poziomie oddolnym w ich dzielnicach, zapewnianie narzędzi i wytycznych, oferowanie rozwiązań dostosowanych do potrzeb różnych społeczności oraz uwzględnianie opinii różnych zainteresowanych stron w procesach projektowania i wdrażania. W ramach nowego europejskiego Bauhausu priorytetowo traktuje się ludzi i włączenie społeczne, a także gospodarkę, z myślą o zwiększeniu konkurencyjności i strategicznej autonomii Unii.

Z **instrumentu NEB** finansowane są projekty mające na celu rewitalizację dzielnic, zwiększenie włączenia społecznego i umożliwienie dostępu do przystępnych cenowo mieszkań dzięki innowacyjnemu projektowaniu opartemu na obiegu zamkniętym i ukierunkowanemu na człowieka – łączącemu podaż mieszkań z szerszymi celami społecznymi i środowiskowymi. Komponent dotyczący badań naukowych i innowacji w ramach instrumentu NEB wspiera szereg projektów dotyczących mieszkalnictwa i bezdomności, w tym infrastrukturę społeczną i usługi społeczne.

Celem inicjatywy na rzecz przystępnych cenowo mieszkań, będącej częścią unijnej inicjatywy „Fala renowacji” i sztandarową inicjatywą nowego europejskiego Bauhausu, jest stworzenie lub odnowienie socjalnych i przystępnych cenowo dzielnic. Program dotyczy kwestii przeciwdziałania ubóstwu energetycznemu, promowania włączenia społecznego, zapewniania przystępności cenowej i ograniczania emisji dzięki dostosowanym do potrzeb wytycznym, w tym doradztwu finansowemu, mentoringowi i budowaniu zdolności. Może to przyczynić się do poprawy jakości i dostępności mieszkań dla gospodarstw domowych o niższych dochodach.

Wspieranie obywateli i ich włączenia społecznego – w tym poprzez zwalczanie ubóstwa i bezdomności – jest jednym z celów **wniosku Komisji dotyczącego kolejnego długoterminowego budżetu UE na lata 2028–2034** (znanego jako wieloletnie ramy finansowe lub WRF). Dzięki nowemu zintegrowanemu podejściu wniosek w sprawie WRF umożliwi państwom członkowskim finansowanie przystępnych cenowo mieszkań socjalnych i zwalczanie bezdomności w połączeniu z niezbędnymi reformami.

2. PODSTAWA PRAWNA, POMOCNICZOŚĆ I PROPORCJONALNOŚĆ

• Podstawa prawna

Proceduralną podstawą prawną proponowanego zalecenia jest art. 292 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), a materialną podstawą prawną – art. 153 ust. 1 lit. j) TFUE.

Art. 153 ust. 1 lit. j) umożliwia Unii wspieranie i uzupełnianie działań państw członkowskich w dziedzinie zwalczania wykluczenia społecznego. Wykluczenie mieszkaniowe i bezdomność uznaje się za najpoważniejsze formy wykluczenia społecznego w UE. Wniosek przyczyni się do osiągnięcia tego celu poprzez zwalczanie wykluczenia mieszkaniowego i bezdomności, przy jednoczesnym zapewnieniu skutecznego dostępu do usług i środków wspierających i podstawowych, a tym samym umożliwianiu osobom fizycznym godnego życia.

Art. 153 ust. 1 lit. j) jest ograniczony przez art. 153 ust. 2 lit. a), który dopuszcza jedynie środki przyjmowane w celu zachęcania do współpracy między państwami członkowskimi, z wyłączeniem jakiejkolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych.

Ponadto zgodnie z art. 153 ust. 4 przepisy przyjęte na podstawie art. 153, takie jak proponowane zalecenie: (i) nie mogą naruszać prawa państw członkowskich do określenia podstawowych zasad ich systemów zabezpieczenia społecznego; i (ii) nie mogą znacząco wpływać na równowagę finansową tych systemów.

- **Pomocniczość (w przypadku kompetencji niewyłącznych)**

Chociaż odpowiedzialność za politykę mieszkaniową spoczywa przede wszystkim na państwach członkowskich, wykluczenie mieszkaniowe i bezdomność są wspólnymi wyzwaniami w całej Unii, wynikającymi ze wspólnych tendencji strukturalnych, na które korzystnie wpływają skoordynowane, międzysektorowe działania oraz wymiana najlepszych praktyk. Są one ściśle powiązane z celami Unii w dziedzinie włączenia społecznego, zatrudnienia, zdrowia, równości, rozwoju gospodarczego i spójności terytorialnej.

Rosnąca różnica między kosztami mieszkaniowymi a dochodami ogranicza mobilność edukacyjną i zawodową, utrudniając dostęp do obszarów o wysokiej produktywności i powodując niedobory siły roboczej w kluczowych, nisko płatnych sektorach usług. Gdy koszty mieszkaniowe przewyższają wynagrodzenia, pracownicy są zmuszeni do cięcia wydatków, wydłużenia czasu dojazdu do pracy lub relokacji, co zmniejsza ogólną efektywność gospodarczą i produktywność. Nierówny dostęp do odpowiednich warunków mieszkaniowych pogłębia istniejące nierówności szans i sprzyja wykluczeniu społecznemu.

Państwa członkowskie są najlepiej przygotowane do opracowania i wdrożenia polityki dostosowanej do ich uwarunkowań krajowych. Działania na szczeblu Unii wnoszą jednak wartość dodaną dzięki zapewnieniu wytycznych politycznych i najlepszych praktyk, ułatwianiu wzajemnego uczenia się, promowaniu podejść opartych na dowodach, wspieraniu porównywalności danych oraz poprawie dostępu do finansowania. Działania te są wyrazem politycznego zaangażowania Unii na rzecz zapewnienia wszystkim równych szans i godnego życia oraz wspierają pozytywną konwergencję społeczną państw członkowskich.

Wyeliminowanie wykluczenia mieszkaniowego i bezdomności przyczyniłoby się do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju ONZ zawartych w Agendzie na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, w szczególności celu 11.1 dotyczącego powszechnego dostępu do odpowiednich, bezpiecznych i przystępnych cenowo mieszkań i podstawowych usług. Wspierałoby również wdrażanie zasad Europejskiego filaru praw socjalnych oraz celów Deklaracji lizbońskiej w sprawie europejskiej platformy zwalczania bezdomności. Polityki i środki określone w proponowanym zaleceniu będą również uzupełniać i wspierać skuteczną realizację Europejskiego planu na rzecz przystępnych cenowo mieszkań, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony osób najbardziej dotkniętych kryzysem mieszkaniowym. Proponowane zalecenie Rady zapewniłoby państwom członkowskim kompleksowe ramy odniesienia, które pomogą im w osiągnięciu wyżej wymienionych celów.

- **Proporcjonalność**

Środki proponowane w ramach niniejszego zalecenia są proporcjonalne do wyznaczonych celów. Zalecenie nie nakłada wiążących obowiązków ani nie harmonizuje przepisów krajowych. Zapewnia się w nim elastyczne wytyczne, określa skuteczne praktyki i zachęca do stopniowego dostosowywania się do uzgodnionych zasad. Nie wykracza ono zatem poza to,

co jest konieczne do osiągnięcia jego celów, i jest proporcjonalne do podejmowanych wyzwań.

Wniosek wspiera dalszy rozwój polityki mieszkaniowej dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji mieszkaniowej, dostęp do opieki i innych istniejących usług oraz siatek bezpieczeństwa socjalnego w państwach członkowskich, a także uzupełnia wysiłki państw członkowskich na rzecz zwalczania wykluczenia społecznego osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Proponowane zalecenie zostało opracowane z poszanowaniem praktyk stosowanych w państwach członkowskich i różnorodności ich systemów ochrony socjalnej. We wniosku uznaje się, że różnice sytuacji krajowych, regionalnych lub lokalnych mogą prowadzić do różnic w sposobie, w jaki proponowane zalecenie będzie realizowane, oraz pozwala się państwom członkowskim wykorzystać zalecenie zgodnie z ich szczególnymi potrzebami. Proporcjonalność odegrała również kluczową rolę w wyborze instrumentu.

- **Wybór instrumentu**

Instrument ma formę wniosku dotyczącego zalecenia Rady, co jest zgodne z zasadami pomocniczości i proporcjonalności. Instrument ten opiera się na istniejącym dorobku prawnym Unii oraz jest zgodny z rodzajem instrumentu, który jest dostępny do celów działań Unii w zakresie polityki społecznej. Jako instrument prawny wniosek sygnalizuje zaangażowanie państw członkowskich na rzecz określonych w nim środków i zapewnia solidną podstawę polityczną współpracy na szczeblu Unii w tej dziedzinie, przy pełnym poszanowaniu kompetencji państw członkowskich.

3. WYNIKI OCEN EX POST, KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI I OCEN SKUTKÓW

- **Oceny ex post/oceny adekwatności obowiązującego prawodawstwa**

Nie dotyczy

- **Konsultacje z zainteresowanymi stronami**

W przypadku tego rodzaju inicjatywy konsultacje publiczne nie są wymagane.

W okresie od 12 marca 2026 r. do 9 kwietnia 2026 r. opublikowano zaproszenie do zgłaszania uwag w celu uzyskania informacji zwrotnych. Informacje zwrotne okazały się przekrojowe i dotyczą niedoboru przystępnych cenowo mieszkań socjalnych; respondenci apelują o trwałe inwestycje publiczne, rozwój mieszkalnictwa nienastawionego na zysk i spółdzielczego oraz większe wykorzystanie funduszy UE. Respondenci wyrażają zdecydowane poparcie dla podejść opartych na zapewnieniu dostępu do mieszkania jako preferowanego modelu opartego na dowodach, a także wzywają do systemowego zwiększenia skali tego podejścia na szczeblu krajowym. Respondenci podkreślają potrzebę ukierunkowanego na człowieka, zintegrowanego podejścia łączącego mieszkalnictwo z usługami zdrowotnymi, społecznymi i edukacyjnymi oraz usługami w zakresie zatrudnienia. Wskazują, że mechanizmy zapobiegawcze – obejmujące systemy wczesnego ostrzegania, zabezpieczenia przed eksmisją, mediacje w sprawach związanych z czynszem oraz pomoc w zakresie zadłużenia – są niedofinansowane i niedopracowane. Respondenci apelują również o zharmonizowane gromadzenie danych z wykorzystaniem klasyfikacji ETHOS oraz o ściślejsze monitorowanie na szczeblu UE, w tym w ramach europejskiego semestru. Podkreślono również nieproporcjonalny wpływ na grupy szczególnie wrażliwe – Romów, osoby z niepełnosprawnościami, osoby LGBTIQ+, kobiety i samotne matki, dzieci, młodzież opuszczającą placówki opiekuńcze, migrantów i duże rodziny.

W dniach od 25 lipca do 24 października 2025 r. Komisja przeprowadziła konsultacje publiczne w sprawie strategii UE na rzecz walki z ubóstwem, które przyczyniły się do ukształtowania treści niniejszego wniosku. Niniejszy wniosek jest częścią pakietu strategii UE na rzecz walki z ubóstwem. Ukierunkowane konsultacje z osobami doświadczającymi ubóstwa w kontekście opracowywania strategii UE na rzecz walki z ubóstwem odbyły się we wrześniu i październiku 2025 r.

Niniejszy wniosek opiera się również na wynikach konsultacji publicznych przeprowadzonych przez Komisję w ramach opracowywania Europejskiego planu na rzecz przystępnych cenowo mieszkań, które odbyły się w dniach od 11 lipca do 17 października 2025 r. Konsultacje te obejmowały pytania mające na celu zebranie opinii uczestników na temat zapewniania przystępnych cenowo i dostępnych mieszkań osobom znajdującym się w trudnej sytuacji, zagrożonym dyskryminacją lub osobom bezdomnym. Konsultacje te były częścią dialogu na temat przystępnych cenowo mieszkań zainicjowanego przez Komisję w celu przygotowania planu, a w ich ramach zebrano ponad 13 000 odpowiedzi.

Treść niniejszego wniosku skonsultowano z europejską platformą zwalczania bezdomności w drodze konsultacji pisemnych w styczniu 2026 r. Platforma skupia wszystkie odpowiednie zainteresowane strony odpowiedzialne za walkę z bezdomnością – Komisję Europejską, Parlament Europejski, państwa członkowskie, Komitet Regionów, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, partnerów społecznych i odpowiednich partnerów europejskich.

- **Gromadzenie i wykorzystanie wiedzy eksperckiej**

Dowody, na których opiera się niniejsza inicjatywa, bazują na **pracach przeprowadzonych w ramach europejskiej platformy zwalczania bezdomności od 2021 r.**

W ramach komponentu prac platformy dotyczącego wzajemnego uczenia się zlecono szereg badań⁷ mających na celu informowanie i wspieranie państw członkowskich w ich wysiłkach na rzecz opracowania i wdrożenia krajowych strategii zwalczania wykluczenia mieszkaniowego i bezdomności. Badania te sugerują, że walka z bezdomnością wymaga przejścia od reagowania kryzysowego do rozwiązań opartych na zapewnieniu dostępu do mieszkania, oferujących natychmiastowe, stabilne mieszkania z dostosowanym do potrzeb wsparciem. Takie podejście przerywa kosztowne cykle związane z korzystaniem ze schronień tymczasowych i kładzie nacisk na budownictwo mieszkaniowe w przystępnych cenach jako kluczowy środek zapobiegawczy.

Zestaw narzędzi OECD służących zwalczaniu bezdomności⁸ zawiera strategie ograniczania bezdomności za pomocą środków zapobiegawczych i reaktywnych w celu stworzenia skutecznych, długoterminowych rozwiązań; w ramach zestawu nacisk kładzie się na polityki oparte na danych, zintegrowane wsparcie, stabilność mieszkaniową, podejścia dostosowane do potrzeb i współpracę międzysektorową. Ramy monitorowania OECD⁹ mają na celu

⁷ O'Sullivan, E., *Key Elements in Homelessness Strategies to End Homelessness by 2030* [Najważniejsze elementy strategii na rzecz likwidacji bezdomności do 2030 r.], School of Social Work and Social Policy, Trinity College Dublin, Irlandia. Mackie, P., *Preventive Measures against Homelessness and Housing Exclusion* [Środki zapobiegania bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu], School of Geography and Planning, Cardiff University, Walia, Zjednoczone Królestwo. Pleace, N., *Social and healthcare services for homeless people* [Usługi socjalne i zdrowotne dla osób bezdomnych], Centre for Housing Policy, School for Business and Society, University of York, Zjednoczone Królestwo.

⁸ [OECD Toolkit to Combat Homelessness](#) | [Zestaw narzędzi OECD do walki z bezdomnością] OECD.

⁹ [OECD Monitoring Framework to Measure Homelessness](#) | [Ramy monitorowania skali bezdomności opracowane przez OECD] OECD.

poprawę zrozumienia i pomiaru bezdomności poprzez ustanowienie spójnych międzynarodowych standardów gromadzenia i analizy danych. Podkreślono w nich znaczenie stosowania kompleksowych, porównywalnych wskaźników odzwierciedlających wieloaspektowy charakter bezdomności.

W ramach projektu pilotażowego „European Homelessness Count”¹⁰ opracowano i przetestowano porównywalną metodykę obliczania i profilowania bezdomności w całej UE. W projekcie zastosowano zharmonizowane podejście oparte na definicji ETHOS Light¹¹.

Aby przeprowadzić szeroko zakrojoną analizę związku między ubóstwem a wykluczeniem mieszkaniowym, w sprawozdaniu European Social Policy Analysis Network¹² przedstawiono analizę porównawczą powiązań między polityką przeciwdziałania bezdomności a polityką przeciwdziałania ubóstwu w całej UE.

- **Ocena skutków**

Nie planuje się oceny skutków, ponieważ wybrany instrument – zalecenie Rady – nie jest wiążący, a decyzja o jego wdrożeniu będzie należała do państw członkowskich. Wniosek dotyczący zalecenia Rady jest poparty dokumentem roboczym służb Komisji towarzyszącym strategii na rzecz walki z ubóstwem.

Skutki zalecenia będą zależały nie tylko od sposobu wdrażania środków przez państwa członkowskie. Istotne są również uwarunkowania krajowe, takie jak sytuacja makroekonomiczna, struktura systemów ochrony socjalnej i usług społecznych oraz funkcjonowanie systemów mieszkaniowych, co utrudnia wyodrębnienie konkretnego skutku wniosku z innych czynników.

- **Prawa podstawowe**

Wniosek przyczyni się do ochrony prawa do godności ludzkiej (art. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej), prawa do świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz do usług społecznych, do pomocy społecznej i mieszkaniowej oraz do godnej egzystencji wszystkich osób pozbawionych wystarczających środków (art. 34 Karty).

4. WPLYW NA BUDŻET

Zalecenie nie ma bezpośredniego wpływu na budżet Unii. Zachęca się w nim państwa członkowskie do skutecznego wykorzystywania istniejących zasobów krajowych i odpowiednich unijnych instrumentów finansowania, w tym EFS+, EFRR, Erasmus+, InvestEU i RRF, zgodnie z ich odpowiednimi przepisami i instrumentami w kolejnych WRF.

¹⁰ [KU Leuven EU – Homelessness Counts \[Bezdomność w liczbach\]](#).

¹¹ ETHOS Light to usprawnione, zharmonizowane ramy europejskie stosowane do pomiaru bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego, mające na celu identyfikację różnych form bezdomności.

¹² Baptista, I., Perista, P. i Marlier, E. (2025), *The fight against homelessness and its links with anti-poverty policies across the European Union*, European Social Policy Analysis Network (ESPAN) [Walka z bezdomnością i jej związki z polityką przeciwdziałania ubóstwu w Unii Europejskiej, Europejska Sieć Analiz Polityki Społecznej (ESPAN)], Luksemburg, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/fight-against-homelessness-and-its-links-anti-poverty-policies-across-european-union_pl#description.

5. ELEMENTY FAKULTATYWNE

• **Plany wdrożenia i monitorowanie, ocena i sprawozdania**

Postępy we wdrażaniu niniejszego zalecenia będą monitorowane za pomocą następujących istniejących ram na szczeblu UE:

- europejska platforma zwalczania bezdomności zapewni wkład szerszej społeczności ekspertów i zainteresowanych stron, w tym organizacji reprezentujących osoby doświadczające bezdomności;
- Komitet Ochrony Socjalnej zapewni niezbędne wytyczne polityczne i wkład ze strony państw członkowskich;
- europejski semestr będzie obejmował analizę i ocenę polityki społecznej i gospodarczej związanej z wykluczeniem mieszkaniowym i bezdomnością.

Postępy zostaną ocenione na podstawie dostępnych oficjalnych statystyk Eurostatu oraz ulepszonych, kompleksowych i porównywalnych danych, których wspieranie jest celem proponowanego zalecenia. Zaleca się, aby państwa członkowskie co pięć lat składały Komisji sprawozdania z wyników swoich krajowych działań monitorujących oraz z postępów we wdrażaniu niniejszego zalecenia.

• **Dokumenty wyjaśniające (w przypadku dyrektyw)**

Nie dotyczy

• **Szczegółowe objaśnienia poszczególnych przepisów wniosku**

W pkt 1 wskazano cele zalecenia.

W pkt 2 zawarto definicje, które należy stosować do celów zalecenia.

Sekcja dotycząca zaleceń przekrojowych stanowi zasadniczą część dokumentu i zawiera zalecenie dla państw członkowskich dotyczące zmiany lub przyjęcia krajowych ram prawnych w celu zwalczania wykluczenia mieszkaniowego za pośrednictwem polityki ukierunkowanej na człowieka i opartej na zapewnieniu dostępu do mieszkania. Zaleca się w niej ponadto ustanowienie jasnych, określonych w czasie celów dotyczących zapewnienia wszystkim osobom śpiącym w przestrzeni publicznej schronienia doraźnego oraz szybkiego przeniesienia osób z mieszkania tymczasowego do bezpiecznego długoterminowego miejsca zakwaterowania.

Sekcja dotycząca identyfikacji osób zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym obejmuje gromadzenie danych, ustanowienie kryteriów kwalifikowalności we wszystkich odpowiednich usługach, systemy wczesnego ostrzegania służące identyfikacji gospodarstw domowych zagrożonych wykluczeniem oraz ukierunkowane działania informacyjne skierowane do grup o niedoszacowanej liczebności.

Sekcja dotycząca zapobiegania wykluczeniu mieszkaniowemu obejmuje utrzymanie odpowiednich warunków mieszkaniowych, dostęp do informacji, odpowiednie oszacowanie dochodów, ochronę przed eksmisją, ochronę dzieci, osoby opuszczające placówki opiekuńcze, wczesną interwencję na rzecz dzieci i młodzieży, osoby starsze oraz zmiany instytucjonalne.

Sekcja dotycząca wsparcia dla osób doświadczających bezdomności odnosi się do systemów i usług wsparcia, zachowania jedności rodziny, koordynacji między służbami, aktywizacji na rynku pracy, włączenia finansowego, dostępu do mieszkań, możliwości schronienia zgodnie z potrzebami, wsparcia partnerskiego oraz przeciwdziałania dyskryminacji.

Sekcja dotycząca dostępu do odpowiednich i bezpiecznych rozwiązań mieszkaniowych odnosi się do podejść opartych na zapewnieniu dostępu do mieszkania, usług wsparcia ukierunkowanych na człowieka, zapewniania mieszkań socjalnych i przystępnych cenowo, wsparcia finansowego i zachęt do zapewniania dostępu do mieszkań, udzielania wsparcia młodzieży (w tym studentom) oraz wspierania polityki ukierunkowanej na konkretny obszar i dostosowania mieszkań.

W sekcji dotyczącej monitorowania, oceny i zarządzania zaleca się, aby państwa członkowskie wdrożyły mechanizmy monitorowania i oceny w celu zapewnienia skutecznych reakcji politycznych. Zaleca się w niej również, aby państwa członkowskie wprowadziły solidne ramy zarządzania angażujące wszystkie zainteresowane strony, wykorzystujące finansowanie unijne i wspierające europejską platformę zwalczania bezdomności.

Wniosek

ZALECENIE RADY

w sprawie zwalczania wykluczenia mieszkaniowego

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 292 w związku z jego art. 153 ust. 1 lit. j),

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Zgodnie z art. 3 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej Unia zwalcza wykluczenie społeczne i dyskryminację oraz wspiera sprawiedliwość społeczną i ochronę socjalną. Zgodnie z art. 151 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) Unia i państwa członkowskie mają na celu między innymi promowanie zatrudnienia, poprawę warunków życia i pracy, odpowiednią ochronę socjalną oraz przeciwdziałanie wykluczeniu.
- (2) W art. 34 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej przewidziano uznanie i poszanowanie prawa do pomocy społecznej i mieszkaniowej dla zapewnienia, zgodnie z zasadami ustanowionymi w prawie Unii oraz ustawodawstwach i praktykach krajowych, godnej egzystencji wszystkim osobom pozbawionym wystarczających środków.
- (3) W art. 31 Europejskiej karty społecznej (zrewidowanej)¹³ potwierdzono zobowiązanie wszystkich stron do popierania dostępu do mieszkań o odpowiednim standardzie, zapobiegania i ograniczania bezdomności w celu jej stopniowego likwidowania oraz uczynienia kosztów mieszkań dostępnymi dla tych, którzy nie mają wystarczających zasobów.
- (4) W listopadzie 2017 r. Parlament Europejski, Rada Unii Europejskiej i Komisja proklamowały Europejski filar praw socjalnych¹⁴. W treści 19. zasady Europejskiego filaru praw socjalnych przewidziano prawo do dostępu do mieszkań socjalnych, pomocy mieszkaniowej dobrej jakości i ochrony osób potrzebujących przed przymusową eksmisją. Stanowi ona również, że osobom bezdomnym należy zapewnić odpowiednie schronienie i usługi służące promowaniu ich integracji społecznej.
- (5) W zaleceniu Rady (UE) 2021/1004 w sprawie ustanowienia europejskiej gwarancji dla dzieci¹⁵ wezwano państwa członkowskie m.in. do zapewnienia dzieciom w potrzebie skutecznego dostępu do odpowiednich warunków mieszkaniowych, ze szczególnym

¹³ <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatyenum=163>.

¹⁴ [Międzyinstytucjonalna proklamacja Europejskiego filaru praw socjalnych](#).

¹⁵ [Zalecenie Rady \(UE\) 2021/1004 z dnia 14 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia europejskiej gwarancji dla dzieci](#).

uwzględnieniem zapobiegania bezdomności wśród dzieci i rodzin oraz przeciwdziałania jej. W zaleceniu Rady (2023/C41/01) w sprawie odpowiedniego dochodu minimalnego zapewniającego aktywne włączenie¹⁶ wezwano do opracowania kompleksowych strategii łączących odpowiednie wsparcie dochodu, rynki pracy sprzyjające włączeniu społecznemu oraz dostęp do usług wspierających i podstawowych. W zaleceniu Rady (C/2023/1344) w sprawie opracowania warunków ramowych gospodarki społecznej¹⁷ zaapelowano do państw członkowskich, aby uznały i wspierały rolę gospodarki społecznej w zapewnianiu dostępnych i wysokiej jakości usług społecznych i opiekuńczych oraz mieszkań, również z uwzględnieniem grup w niekorzystnej sytuacji, w ścisłej koordynacji z publicznie dostępnymi usługami społecznymi.

- (6) W zaleceniu Rady (2021/C 93/01) w sprawie równouprawnienia, włączenia i partycypacji Romów¹⁸ wezwano państwa członkowskie do zapewnienia równego traktowania ludności romskiej w zakresie dostępu do m.in. odpowiednich, wolnych od segregacji mieszkań i usług podstawowych¹⁹. W strategii na rzecz równości osób LGBTIQ+ na lata 2026–2030 podkreślono, że dyskryminacja i brak akceptacji społecznej przyczyniają się do wysokiego poziomu ubóstwa i bezdomności wśród osób LGBTIQ+. W komunikacie dotyczącym udoskonalania strategii na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami do 2030 r. Komisja wzywa do zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami dostępu do przystępnych cenowo mieszkań pozbawionych barier.
- (7) W zaleceniu Rady (2022/C 476/01) w sprawie dostępu do przystępnej cenowo i dobrej jakościowo opieki długoterminowej²⁰ wezwano państwa członkowskie do rozszerzenia usług w zakresie formalnej opieki długoterminowej, w szczególności opieki domowej i środowiskowej. Mieszkalnictwo dostosowane do zmieniających się potrzeb danej osoby w zakresie opieki jest podstawowym warunkiem wstępnym starzenia się we własnej społeczności, umożliwiającym świadczenie opieki domowej i pomagającym uniknąć niepotrzebnego korzystania z opieki rezydencjalnej.
- (8) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego („dyrektywa w sprawie rachunków płatniczych”)²¹ stanowi w art. 16 ust. 2, że państwa członkowskie zapewniają konsumentom legalnie przebywającym w Unii, w tym konsumentom bez stałego adresu, prawo do otwarcia i korzystania z podstawowego rachunku płatniczego w instytucjach kredytowych zlokalizowanych na ich terytorium. Prawo to przysługuje niezależnie od miejsca zamieszkania konsumenta.

¹⁶ [Zalecenie Rady 2023/C 41/01 z dnia 30 stycznia 2023 r. w sprawie odpowiedniego dochodu minimalnego zapewniającego aktywne włączenie.](#)

¹⁷ [Zalecenie Rady C/2023/1344 z dnia 27 listopada 2023 r. w sprawie opracowania warunków ramowych gospodarki społecznej.](#)

¹⁸ [Zalecenie Rady 2021/C 93/01 z dnia 12 marca 2021 r. w sprawie równouprawnienia, włączenia i partycypacji Romów.](#)

¹⁹ Uzupełnione [Komunikatem Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady: Unia równości: unijne ramy strategiczne na rzecz równouprawnienia, włączenia społecznego i udziału Romów COM/2020/620 final.](#)

²⁰ [Zalecenie Rady 2022/C 476/01 z dnia 8 grudnia 2022 r. w sprawie dostępu do przystępnej cenowo i dobrej jakościowo opieki długoterminowej.](#)

²¹ [Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego.](#)

- (9) 21 czerwca 2021 r. instytucje UE, państwa członkowskie, partnerzy społeczni i organizacje społeczeństwa obywatelskiego przyjęły Deklarację lizbońską w sprawie europejskiej platformy zwalczania bezdomności²². Zobowiązuje ona wszystkich sygnatariuszy do działania na rzecz wyeliminowania bezdomności w Unii Europejskiej do 2030 r. i uruchomienia europejskiej platformy zwalczania bezdomności w celu promowania opracowywania i wdrażania podejść zintegrowanych, ukierunkowanych na człowieka i opartych na zapewnieniu dostępu do mieszkania.
- (10) W deklaracji z La Hulpe²³, przyjętej 16 kwietnia 2024 r. podczas konferencji wysokiego szczebla w sprawie Europejskiego filaru praw socjalnych, uznano, że bezdomność pozostaje problemem w wielu państwach członkowskich, i wezwano do dalszych działań na rzecz dostępnych, wydajnych, ekologicznych i przystępnych cenowo mieszkań socjalnych, aby zaspokoić potrzeby mieszkaniowe wszystkich, wyeliminować bezdomność i promować podejście „najpierw mieszkanie”. W deklaracji uznano również znaczenie europejskiej platformy zwalczania bezdomności.
- (11) W rezolucji przyjętej 24 listopada 2020 r.²⁴ Parlament Europejski podkreślił, że dostęp do mieszkań jest podstawowym prawem człowieka oraz wezwał Komisję i państwa członkowskie do zintensyfikowania działań, aby położyć kres bezdomności w Unii do 2030 r. W rezolucji przyjętej 10 marca 2026 r.²⁵ Parlament Europejski podkreślił potrzebę europejskiego podejścia i rozwiązań w celu zapewnienia dostępności godnych i przystępnych cenowo mieszkań oraz wezwał państwa członkowskie do opracowania i wdrożenia strategii opartych na zapewnieniu dostępu do mieszkania w celu ograniczenia bezdomności. W rezolucji wezwano również Komisję do zapewnienia wsparcia politycznego w celu rozwiązywania problemu bezdomności oraz do monitorowania postępów w tej dziedzinie.
- (12) W rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2017/543 z dnia 22 marca 2017 r.²⁶ określającym zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 763/2008 w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań w zakresie specyfikacji technicznych tematów i dotyczących ich podziałów zawarto definicje statystyczne dotyczące bezdomności.
- (13) W swojej opinii w sprawie wyeliminowania bezdomności w Unii Europejskiej²⁷ przyjętej 2 grudnia 2021 r. Europejski Komitet Regionów z zadowoleniem przyjął uruchomienie platformy i podkreślił cztery ważne kierunki jej działań, a mianowicie wzajemne uczenie się, promowanie dostępu do finansowania, gromadzenie danych i monitorowanie polityki oraz wychwytywanie obiecujących innowacji oraz pomoc w ich rozwijaniu na dużą skalę.

²² Deklaracja lizbońska w sprawie europejskiej platformy zwalczania bezdomności (21 czerwca 2021 r., Lizbona, Portugalia).

²³ Deklaracja z La Hulpe w sprawie przyszłości Europejskiego filaru praw socjalnych (16 kwietnia 2024 r., La Hulpe, Belgia).

²⁴ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0314_PL.html?utm_source=chatgpt.com.

²⁵ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-10-2026-0064_PL.html.

²⁶ [Rozporządzenie wykonawcze Komisji \(UE\) 2017/543 z dnia 22 marca 2017 r. określające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady \(WE\) nr 763/2008 w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań w zakresie specyfikacji technicznych tematów i dotyczących ich podziałów.](#)

²⁷ [Opinia COR 2021/03911 Europejskiego Komitetu Regionów – Wyeliminowanie bezdomności w Unii Europejskiej: perspektywa lokalna i regionalna.](#)

- (14) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny w swojej opinii zatytułowanej „W kierunku unijnych ram krajowych strategii przeciwdziałania bezdomności w oparciu o zasadę »najpierw mieszkanie«”²⁸, przyjętej w dniu 13 grudnia 2023 r. wezwał do opracowania strategii UE na rzecz walki z bezdomnością, co umożliwiłoby włączenie krajowych polityk walki z bezdomnością do europejskiego semestru. Zasugerował również, że strategia ta powinna opierać się na zaleceniu Rady w sprawie bezdomności.
- (15) We wspólnym sprawozdaniu o zatrudnieniu na 2026 r.²⁹ zauważono, że państwa członkowskie powinny podjąć działania mające na celu wspieranie dostępu do wysokiej jakości i przystępnych cenowo mieszkań, mieszkań socjalnych lub pomocy mieszkaniowej, w stosownych przypadkach, zapobieganie bezdomności jako najbardziej skrajnej formie ubóstwa i jej zwalczanie, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu za pomocą zintegrowanych, ukierunkowanych na człowieka i opartych na zapewnieniu dostępu do mieszkania podejść strategicznych oraz promowanie renowacji lokali mieszkalnych i mieszkań socjalnych.
- (16) W Europejskim planie na rzecz przystępnych cenowo mieszkań³⁰ przyjętym 16 grudnia 2025 r. uznano, że rosnące koszty mieszkaniowe i ograniczony dostęp do socjalnych i przystępnych cenowo mieszkań mają nieproporcjonalnie większy wpływ na niektóre grupy społeczne oraz że bezdomność jest utrzymującym się i złożonym wyzwaniem, któremu należy sprostać za pomocą rozwiązań opartych na zapewnieniu dostępu do mieszkania (w tym rozwiązań „najpierw mieszkanie”), którym towarzyszy zintegrowane podejście do zwalczania ubóstwa i wykluczenia.
- (17) Bezdomność pozostaje najbardziej skrajnym i widocznym przejawem ubóstwa i wykluczenia społecznego w Unii Europejskiej. Dotyka ona jednostki i rodziny we wszystkich państwach członkowskich oraz podważa zasady godności, równości i sprawiedliwości społecznej, na których opiera się Unia. Pomimo poczynionych dotychczas wysiłków w szeregu państw członkowskich rośnie liczba osób bezdomnych i szacuje się, że zjawisko to dotyka ponad milion osób³¹.
- (18) Wykluczenie mieszkaniowe oznacza niezdolność osoby fizycznej lub gospodarstwa domowego do uzyskania lub utrzymania godnego, stabilnego mieszkania spełniającego podstawowe normy bezpieczeństwa, pewności prawnej i przystępności cenowej. Bezdomność jest jego najbardziej widoczną i skrajną formą i obejmuje osoby śpiące w przestrzeni publicznej oraz w miejscach zakwaterowania doraźnego i tymczasowego dla osób bezdomnych. Wykluczenie mieszkaniowe jest jednak szerszym pojęciem i obejmuje osoby, które mają dach nad głową, ale żyją w nieodpowiednich lub niezabezpieczonych warunkach. Niezabezpieczone warunki mieszkaniowe występują, gdy osoby są narażone na ryzyko eksmisji, przemocy domowej lub mają niepewne umowy najmu. Nieodpowiednie warunki mieszkaniowe występują, gdy osoby zajmują lokale mieszkalne o jakości poniżej norm, które pozbawione są podstawowych udogodnień (takich jak toalety wewnątrz budynku splukiwane wodą lub urządzenia sanitarne). Te lokale mieszkalne mogą znajdować się

²⁸ [Opinia EESC 2023/01741 Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „W kierunku unijnych ram krajowych strategii przeciwdziałania bezdomności w oparciu o zasadę »najpierw mieszkanie«”](#).

²⁹ Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego, [Wspólne sprawozdanie o zatrudnieniu 2026 – przyjęte przez Radę EPSCO w dniu 9 marca 2026 r.](#), Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2026 r.

³⁰ [Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów COM/2025/1025 final: Europejski plan na rzecz przystępnych cenowo mieszkań](#).

³¹ [Baza danych OECD dotycząca przystępnych cenowo mieszkań | OECD](#).

w bardzo złym stanie, być poważnie przeludnione lub nieprzystosowane do osób o dodatkowych potrzebach (takich jak osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami i osoby potrzebujące opieki długoterminowej).

- (19) Mieszkalnictwo jest kluczowym czynnikiem społecznym warunkującym zdrowie i włączenie społeczne, a brak mieszkań lub mieszkania niskiej jakości mogą mieć szkodliwy wpływ na zdrowie, dobrostan, zatrudnienie i możliwości edukacyjne jednostek i społeczności.
- (20) Wykluczenie mieszkaniowe i bezdomność wynikają ze złożonej interakcji czynników strukturalnych, instytucjonalnych i osobistych. Należą do nich ubóstwo, bezrobocie, brak mieszkań socjalnych i przystępnych cenowo, dyskryminacja, zły stan zdrowia psychicznego i fizycznego, nadużywanie substancji odurzających i przemoc domowa.
- (21) W 2024 r. prawie 6 % osób w Unii w wieku co najmniej 16 lat, które w ciągu ostatnich 5 lat szukały mieszkania, zgłosiło, że co najmniej raz poczuło się dyskryminowane. Odsetek osób, które poczuły się dyskryminowane, był dwukrotnie wyższy w przypadku osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (10 %) w porównaniu z osobami niezagrożonymi (5 %). W 2024 r. około 17 % populacji Unii mieszkało w przeludnionym domu.
- (22) Brak mieszkań socjalnych i przystępnych cenowo jest główną przeszkodą w walce z wykluczeniem mieszkaniowym i bezdomnością. W latach 2013–2024 ceny nieruchomości mieszkalnych w ujęciu nominalnym wzrosły o ponad 60 % w całej Unii, szybciej niż dochody gospodarstw domowych, przy czym w kilku państwach członkowskich odnotowano średni wzrost cen nominalnych sięgający nawet ponad 220 %. Jednocześnie średnie czynsze wzrosły o około 20 %, podczas gdy ogólnie nowe umowy najmu opiewają na kwoty znacznie wyższe niż umowy starsze, zwłaszcza na obszarach miejskich i turystycznych. Koszty mieszkaniowe, w tym wody, energii elektrycznej, gazu i innych paliw, wzrosły w 17 państwach członkowskich w porównaniu ze średnią unijną, przy czym w niektórych państwach członkowskich wzrosły nawet o ponad 80 % powyżej średniej UE, a w 10 innych państwach członkowskich spadły.
- (23) W ciągu ostatniego dziesięciolecia inwestycje w podaż mieszkań wyraźnie spadły. Podaż nie nadążała za rosnącym popytem ze względu na wysokie koszty budowy, deficyt innowacji, niedobór wykwalifikowanej siły roboczej i nadmierną biurokrację. W szczególności koszty budowy w Unii wzrosły o 56 % w latach 2010–2024, przy czym w niektórych państwach członkowskich odnotowano wzrost o ponad 170 %. Pozwolenia na budowę budynków mieszkalnych (liczba lokali mieszkalnych) zmniejszyły się o 22 % w latach 2021–2024, a istniejące zasoby mieszkaniowe nie zostały w pełni wykorzystane, przy czym około 20 % lokali mieszkalnych w całej UE to pustostany lub lokale, które nie są w pełni zamieszkane (w tym mieszkania sezonowe lub drugie miejsca zamieszkania oraz mieszkania zakupione jako inwestycje i niewykorzystywane jako główne miejsca zamieszkania).
- (24) W tym kontekście zwiększenie podaży mieszkań socjalnych i przystępnych cenowo ma kluczowe znaczenie dla rozwiązania problemu wykluczenia mieszkaniowego. W szczególności potrzebne są nowe inwestycje w celu wsparcia budowy nowych lokali mieszkalnych, renowacji oraz, w miarę możliwości, efektywniejszego wykorzystania istniejących lokali nie w pełni zamieszkanymi i niezamieszkanymi (20 % lokali mieszkalnych), w tym poprzez zachęcanie do wynajmu nieruchomości będących własnością prywatną, zmianę przeznaczenia istniejących zasobów budowlanych, np. budynków biurowych. Przegląd zasad pomocy państwa

dotyczących usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym w ramach Europejskiego planu na rzecz przystępnych cenowo mieszkań oraz rozporządzenie śródkresowe w sprawie przeglądu funduszy polityki spójności UE³² przyczyniają się do opracowania ram wspomagających inwestycje w mieszkania socjalne i przystępne cenowo (do marca 2026 r. państwa członkowskie i regiony realokowały co najmniej około 3,3 mld EUR na przystępne cenowo i zrównoważone mieszkania w ramach przeglądu śródkresowego). Średnioterminowa elastyczność regulacyjna i możliwość wyższej unijnej stopy współfinansowania inwestycji mieszkaniowych nadal są dostępne do wsparcia dalszego przeprogramowania do lat 2029–2030.

- (25) Zgodnie z zasadami nowego europejskiego Bauhausu dostęp do odpowiednich, zrównoważonych, przystępnych cenowo, wysokiej jakości mieszkań należy uznać za część szerszego ekosystemu społecznego i terytorialnego, który wspiera włączenie społeczne, życie społeczności, mobilność pracowników, dostęp do kształcenia i szkolenia, zdrowie, opiekę długoterminową, niezależne życie i spójność społeczną. Polityka mieszkaniowa jest skuteczniejsza i tworzy społeczną wartość dodaną, jeżeli jest połączona ze środkami ukierunkowanymi na konkretny obszar, infrastrukturą lokalną i usługami opartymi na społeczności oraz ma na celu promowanie sprzyjających włączeniu społecznemu i zrównoważonych dzielnic, które zaspokajają potrzeby mieszkańców.
- (26) Aby zwiększyć podaż i przystępność cenową, państwa członkowskie mogą korzystać z różnych modeli mieszkaniowych, w tym mieszkań socjalnych i publicznych, mieszkań na wynajem po kosztach i nastawionych na ograniczony zysk, spółdzielni mieszkaniowych, społecznych agencji najmu oraz innych modeli nienastawionych na zysk lub leżących w interesie publicznym. Modele te, często realizowane przez organizacje gospodarki społecznej, mogą przyczynić się do długoterminowej przystępności cenowej, zmniejszyć narażenie na spekulacje i pomóc w mobilizacji istniejących lokali mieszkalnych, gruntów i inwestycji. Innowacyjne koncepcje wspólnego zamieszkiwania, w tym mieszkania wielopokoleniowe, mieszkania współdzielone i rozwiązania oparte na współdzieleniu przestrzeni, mogą również pomóc w rozwiązywaniu problemu izolacji społecznej, niedostatecznego wykorzystania budynków i lokalnych niedoborów mieszkań. Wzajemne uczenie się może pomóc w określeniu udanych modeli już wdrożonych w innych państwach członkowskich.
- (27) Zwiększenie podaży mieszkań socjalnych i przystępnych cenowo wymaga stabilnych ram zarządzania i inwestycji, w tym partnerstw publiczno-prywatnych, oraz współpracy między organami publicznymi, organizacjami gospodarki społecznej, podmiotami oferującymi mieszkania socjalne i przystępne cenowo, instytucjami edukacyjnymi, pracodawcami, instytucjami finansowymi i innymi zainteresowanymi stronami. Finansowanie mieszane, fundusze odnawialne, gwarancje publiczne, długoterminowe umowy dzierżawy gruntów publicznych i inne mechanizmy finansowania leżące w interesie publicznym mogą pomóc w mobilizacji finansowania długoterminowego i wspierać długoterminową przystępność cenową. Ponadto państwa członkowskie mogą również promować i wspierać innowacyjne oddolne projekty mieszkaniowe sprzyjające włączeniu społecznemu, które wspólnie planują i finansują przyszli mieszkańcy.

³² [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2025/1914 z dnia 18 września 2025 r. w sprawie zmiany rozporządzeń \(UE\) 2021/1058 i \(UE\) 2021/1056 w odniesieniu do środków szczególnych mających na celu sprostanie strategicznym wyzwaniom w kontekście przeglądu śródkresowego.](#)

- (28) Wykluczenie mieszkaniowe i bezdomność mogą w nieproporcjonalnie większy sposób dotyczyć niektóre grupy ludności, przy czym skala oraz skład grup dotkniętych tym problemem znacznie się różnią w zależności od warunków krajowych/regionalnych. Niektóre osoby i grupy mogą borykać się ze szczególnymi trudnościami w dostępie do mieszkań i większym ryzykiem wykluczenia mieszkaniowego lub bezdomności. Należą do nich osoby młode (np. studenci, których nie stać na mieszkanie studenckie lub którzy nie mają do niego dostępu; lub osoby opuszczające placówki opieki instytucjonalnej lub zastępczej), osoby bezrobotne, rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji (w tym osoby samotnie wychowujące dzieci) z dziećmi, ofiary i osoby, które doświadczyły przemocy ze względu na płeć, osoby z niepełnosprawnościami lub osoby potrzebujące opieki długoterminowej, osoby starsze znajdujące się w trudnej sytuacji mieszkaniowej, osoby pochodzenia romskiego, osoby ze środowisk migracyjnych, osoby należące do mniejszości rasowych lub etnicznych oraz osoby LGBTIQ+.
- (29) Zapobieganie wykluczeniu mieszkaniowemu i bezdomności, w połączeniu z dostępem do odpowiednich i bezpiecznych mieszkań oraz kompleksowych, ukierunkowanych na człowieka usług wsparcia, jest najskuteczniejszym podejściem do eliminacji bezdomności. W związku z tym należy wezwać państwa członkowskie do ustanowienia skutecznych polityk zapobiegawczych obejmujących powszechne środki zapobiegawcze, interwencje wyższego szczebla skierowane do ludności wysokiego ryzyka, zapobieganie kryzysom skierowane do osób i gospodarstw domowych stojących w obliczu nieuchronnej bezdomności oraz interwencje zapobiegawcze na etapie sytuacji kryzysowych w celu zapewnienia pilnego dostępu do zakwaterowania tymczasowego.
- (30) Narzędzia wczesnej interwencji, takie jak mediacja w sprawie zaległości w spłacie czynszów i kredytów hipotecznych, doradztwo w zakresie zadłużenia, pomoc prawna dotycząca praw najemców i wynajmujących, systemy wczesnego ostrzegania i krótkoterminowe wsparcie finansowe, nie są w sposób spójny dostępne we wszystkich państwach członkowskich, a wzmocnienie tych mechanizmów ma zasadnicze znaczenie dla skutecznego zapobiegania wykluczeniu mieszkaniowemu.
- (31) Zapobieganie przymusowym i arbitralnym eksmisjom oraz wsparcie podczas przeniesienia wymaga sprawiedliwych ram prawnych dotyczących bezpieczeństwa najemców i praw właścicieli nieruchomości. Współpraca z organami lokalnymi, usługi społeczne oraz możliwości mediacji, obejmujące społeczne agencje najmu, mogą zmniejszyć niestabilność mieszkaniową i ułatwić zmianę miejsca zamieszkania.
- (32) Podejścia oparte na zapewnieniu dostępu do mieszkania, w tym model „najpierw mieszkanie”, które łączą szybki dostęp do stałego mieszkania ze zindywidualizowanymi i zintegrowanymi usługami wsparcia, przyniosły trwałe pozytywne wyniki w zakresie zapobiegania wykluczeniu mieszkaniowemu i bezdomności oraz ograniczania tych zjawisk, a także promowania integracji społecznej i gospodarczej.
- (33) Wymogi administracyjne dotyczące dostępu do pomocy, w tym obowiązek przedstawienia dowodu stałego miejsca zamieszkania, mogą stwarzać bariery dla osób doświadczających bezdomności lub wykluczenia mieszkaniowego. Zniesienie lub dostosowanie takich wymogów – w stosownych przypadkach – może poprawić wykorzystanie dostępnego wsparcia i pomóc w wyeliminowaniu pierwotnych przyczyn wykluczenia mieszkaniowego.

- (34) Rosnące koszty mieszkaniowe i ograniczony dostęp do mieszkań socjalnych i przystępnych cenowo utrudniają mobilność na rynku pracy, ponieważ osoby fizyczne mogą nie być w stanie przenieść się na obszary, gdzie dostępne są możliwości zatrudnienia. Może to mieć wpływ na konkurencyjność i wzrost gospodarczy. Rozwiązanie problemu przystępności cenowej i dostępności mieszkań ma kluczowe znaczenie dla wspierania uczestnictwa w rynku pracy i zapewnienia skutecznego funkcjonowania rynków pracy.
- (35) Różnice w definicjach, systemach monitorowania i metodach gromadzenia danych stosowanych w poszczególnych państwach członkowskich ograniczają dostępność porównywalnych danych na temat bezdomności na szczeblu Unii.
- (36) Wiarygodne, kompleksowe i regularnie gromadzone dane i dowody statystyczne dotyczące wykluczenia mieszkaniowego i bezdomności mają kluczowe znaczenie dla skutecznego opracowywania, monitorowania i oceny polityki, ułatwiając ocenę postępów bez zwiększania obciążenia administracyjnego.
- (37) Przeciwdziałanie wykluczeniu mieszkaniowemu i bezdomności wymaga koordynacji międzysektorowej i wielopoziomowego zarządzania z udziałem Unii Europejskiej, organów krajowych, regionalnych i lokalnych, a także organizacji społeczeństwa obywatelskiego i gospodarki społecznej, podmiotów oferujących mieszkania oraz osób, które doświadczyły bezdomności.
- (38) Partnerstwa z organizacjami oferującymi wsparcie osobom bezdomnym i osobom stojącym w obliczu wykluczenia mieszkaniowego mogą w szerszym ujęciu wzmocnić działania publiczne mające na celu oferowanie usług, które sprzyjają włączeniu społecznemu i tworzą stabilne rozwiązania mieszkaniowe dla konkretnych grup docelowych. Zapewniając dodatkowe usługi, takie jak integracja zawodowa, organizacje gospodarki społecznej mogą pomóc w zapewnieniu przejścia w kierunku stabilnego życia.
- (39) Skuteczne działania mające na celu zapobieganie wykluczeniu mieszkaniowemu i jego ograniczanie wymagają odpowiedniego i stabilnego finansowania, a także skutecznego wykorzystania i koordynacji dostępnych unijnych, krajowych, regionalnych i lokalnych zasobów finansowych, zgodnie z zakresem kompetencji państw członkowskich i ich ramami budżetowymi.
- (40) Europejska platforma zwalczania bezdomności to ustalone ramy współpracy na szczeblu UE w zakresie bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego. Stanowi ona forum współpracy w zakresie budowania wiedzy, wzajemnego uczenia się i współpracy między państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami, przyczyniając się do kształtowania polityki opartej na dowodach i zwiększenia zdolności w zakresie wdrażania. Są to ustalone ramy zarządzania na szczeblu UE w zakresie bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego.
- (41) Sygnatariusze Deklaracji lizbońskiej w sprawie europejskiej platformy zwalczania bezdomności zobowiązali się do działania na rzecz eliminacji bezdomności do 2030 r., tak aby:
- (i) nikt nie mieszkał na ulicy z powodu braku dostępnego, bezpiecznego i odpowiedniego zakwaterowania doraźnego;
 - (ii) nikt nie mieszkał w obiektach zakwaterowania doraźnego lub przejściowego dłużej niż jest to konieczne do powrotu do normalnego życia lub do uzyskania stałego miejsca zamieszkania;

- (iii) nikt nie został zwolniony z żadnej placówki okresowego pobytu (np. więzienia, szpitala, zakładu opiekuńczego) bez oferty odpowiedniego zakwaterowania;
 - (iv) w miarę możliwości zapobiegać eksmisjom, a w razie potrzeby – aby nikt nie był eksmitowany bez udzielenia pomocy w znalezieniu odpowiedniego mieszkania;
 - (v) nikt nie był dyskryminowany ze względu na swoją bezdomność.
- (42) ETHOS – Europejską Typologię Bezdomności i Wykluczenia Mieszkaniowego – opracowano jako ramy służące lepszemu zrozumieniu i pomiarowi bezdomności w Europie oraz zapewnieniu wspólnego „języka” dla transnarodowej wymiany informacji na temat bezdomności. Klasyfikacja ETHOS obejmuje wszystkie sytuacje życiowe, które stanowią formy bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego, a mianowicie:
- bezdachowość (brak jakiegokolwiek schronienia, spanie w przestrzeni publicznej);
 - bezmieszkaniowość (z miejscem do spania, ale tymczasowo, w ramach pobytu w placówkach lub schroniskach);
 - mieszkanie w niezabezpieczonych warunkach (zagrożenie poważnym wykluczeniem ze względu na niepewne warunki najmu, eksmisję, przemoc domową, tymczasowe mieszkanie z rodziną/przyjaciółmi);
 - mieszkanie w nieodpowiednich warunkach (w konstrukcjach tymczasowych lub niekonwencjonalnych, w lokalach nienadających się do mieszkania, w warunkach skrajnego przeludnienia),

PRZYJMUJE NINIEJSZE ZALECENIE:

PRZEDMIOT

- 1) Niniejsze zalecenie zawiera wytyczne dotyczące zwalczania wykluczenia społecznego, a w szczególności:
- a) wsparcia dla państw członkowskich w zapobieganiu i przeciwdziałaniu wykluczeniu mieszkaniowemu osób znajdujących się w trudnej sytuacji mieszkaniowej lub zagrożonych znalezieniem się w takiej sytuacji oraz osób bezdomnych;
 - b) promowania opracowywania, wdrażania i ulepszania krajowych, regionalnych lub lokalnych ram strategicznych w oparciu o polityki zintegrowane, ukierunkowane na człowieka i oparte na zapewnieniu dostępu do mieszkania.

DEFINICJE

- 2) Do celów niniejszego zalecenia stosuje się następujące definicje:
- a) „wykluczenie mieszkaniowe” oznacza sytuację, w których osoby fizyczne lub gospodarstwa domowe nie mają dostępu do odpowiedniego lub bezpiecznego mieszkania. Dotyczy to w szczególności osób bezdomnych (tj. bez dachu nad głową lub bez mieszkania) oraz osób, które z przyczyn niezależnych od ich

woli znajdują się w trudnej sytuacji mieszkaniowej takiej jak nieodpowiednie lub niezabezpieczone warunki mieszkaniowe;

- b) „zakwaterowanie doraźne” oznacza zakwaterowanie takie jak noclegownia, którego głównym celem jest zaspokojenie pilnej potrzeby schronienia i zapewnienie dostępu do podstawowych udogodnień;
- c) „zakwaterowanie tymczasowe” oznacza zakwaterowanie udostępniane na czas określony w okresie poszukiwania stałego rozwiązania mieszkaniowego;
- d) „podejścia oparte na zapewnieniu dostępu do mieszkania” oznaczają modele polityki i świadczenia usług, w których priorytetem jest zapewnienie szybkiego dostępu do odpowiednich, przystępnych cenowo i stałych mieszkań, którym w razie potrzeby towarzyszą zintegrowane, ukierunkowane na człowieka usługi wsparcia na rzecz stabilności mieszkaniowej i włączenia społecznego, takie jak „najpierw mieszkanie”.

ZALECENIA PRZEKROJOWE

3) Zaleca się państwom członkowskim podjęcie następujących działań:

- a) przyjęcie lub zmiana ram strategicznych dotyczących zwalczania wykluczenia mieszkaniowego i bezdomności na podstawie zintegrowanej polityki ukierunkowanej na człowieka i opartej na zapewnieniu dostępu do mieszkania zgodnie z niniejszym zaleceniem, z myślą o wzmożeniu wysiłków na rzecz eliminacji bezdomności w Unii Europejskiej. Należy tego dokonać przy zaangażowaniu i udziale organów regionalnych i lokalnych oraz z poszanowaniem podziału kompetencji w państwach członkowskich;
- b) zdefiniowanie, z uwzględnieniem kontekstu krajowego, trudnej sytuacji mieszkaniowej, w szczególności biorąc pod uwagę ryzyko ubóstwa lub wykluczenia społecznego;
- c) opracowanie dostosowanych do potrzeb środków mających na celu zwalczanie wykluczenia mieszkaniowego i bezdomności oraz przyjęcie podejścia ukierunkowanego na człowieka, w stosownych przypadkach w oparciu o zasady nowego europejskiego Bauhausu, w tym partycypacyjne, ukierunkowane na konkretny obszar i inkluzywne projektowanie, wraz ze świadczeniem zintegrowanych usług, takich jak pomoc społeczna, opieka zdrowotna, opieka długoterminowa i aktywizacja na rynku pracy, w połączeniu z pomocą mieszkaniową;
- d) wyznaczenie odpowiednich, określonych w czasie, osiągalnych i mierzalnych celów, które obejmują następujące cele:
 - (i) każda osoba śpiąca w przestrzeni publicznej (osoby doświadczające „całkowitej bezdomności”³³, śpiące na ulicy bez schronienia w jakimkolwiek pomieszczeniu mieszkalnym) otrzymuje ofertę zakwaterowania doraźnego;
 - (ii) osoby mieszkające w warunkach zakwaterowania doraźnego lub tymczasowego (osoby doświadczające „częściowej bezdomności”) otrzymują

³³ [Rozporządzenie wykonawcze Komisji \(UE\) 2017/543 z dnia 22 marca 2017 r. określające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady \(WE\) nr 763/2008 w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań w zakresie specyfikacji technicznych tematów i dotyczących ich podziałów.](#)

skuteczne wsparcie, aby jak najszybciej uzyskały dostęp do długoterminowych i bezpiecznych rozwiązań mieszkaniowych.

IDENTYFIKACJA OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH WYKLUCZENIA MIESZKANIOWEGO LUB ZAGROŻONYCH TAKIM WYKLUCZENIEM

- 4) Zaleca się państwom członkowskim podjęcie następujących działań:
- a) usprawnienie gromadzenia danych na temat grup, do których trudno jest dotrzeć, w tym osób bezdomnych, oraz opracowywanie – bez nadmiernych obciążeń administracyjnych – regularnych, kompleksowych, porównywalnych i zdezagregowanych statystyk dotyczących wykluczenia mieszkaniowego i bezdomności na szczeblu krajowym i lokalnym;
 - b) dostosowanie kryteriów identyfikacji osób doświadczających wykluczenia mieszkaniowego lub zagrożonych takim wykluczeniem w ramach odpowiednich usług, takich jak usługi społeczne, usługi w zakresie zatrudnienia, edukacji, wymiaru sprawiedliwości i ochrony dzieci, oraz stworzenie szybkiej, skutecznej i terminowej wymiany informacji między tymi usługami;
 - c) na podstawie zgromadzonych danych i dostosowanych kryteriów identyfikacji wykluczenia mieszkaniowego, ustanowienie systemów wczesnego ostrzegania w celu identyfikacji gospodarstw domowych zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym, z zapewnieniem terminowych działań informacyjnych i wsparcia w zakresie zapobiegania; ilościowe określenie i ocena potrzeb mieszkaniowych osób bezdomnych i osób znajdujących się w trudnej sytuacji mieszkaniowej; opracowanie dostosowanych do potrzeb strategii identyfikacji osób, których liczba jest często niedoszacowana lub które są niewidoczne.

ZAPOBIEGANIE WYKLUCZENIU MIESZKANIOWEMU

- 5) Zaleca się państwom członkowskim podjęcie następujących działań:
- a) wspieranie w swoich ramach strategicznych osób zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym w utrzymaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych za pomocą ukierunkowanych środków, w tym doradztwa w zakresie zadłużenia i doradztwa mieszkaniowego, systemów wczesnego ostrzegania, nadzwyczajnej pomocy w najmie, mediacji i innych działań łagodzących. Zapewnienie dostępności mieszkań dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami lub osób wymagających opieki długoterminowej, przy jednoczesnym unikaniu nieproporcjonalnych obciążeń związanych z budową i renowacją;
 - b) zapewnienie terminowego i skutecznego dostępu do informacji na temat dostępnych środków wsparcia mieszkaniowego, społecznego i dochodowego oraz prowadzenie działań informacyjnych w celu ograniczenia niekorzystania z uprawnień;
 - c) regularna ocena adekwatności wsparcia dochodu, w tym dodatków mieszkaniowych, dochodu minimalnego i świadczeń na dzieci, w stosunku do

kosztów mieszkaniowych, z uwzględnieniem mechanizmów dostosowawczych w odpowiedzi na zmiany tych kosztów. Ocena ta powinna również służyć jako dowód pozwalający uniknąć powstawania pułapek ubóstwa, w przypadku których wsparcie społeczne zniechęca do podejmowania pracy;

- d) usprawnienie zapobiegania przymusowym i arbitralnym eksmisjom oraz ochrony przed nimi, zwłaszcza w przypadku rodzin z dziećmi, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarstw domowych osób samotnie wychowujących dzieci. Państwa członkowskie powinny zapewnić przejrzyste, terminowe procedury z poszanowaniem proporcjonalności, sprawiedliwości proceduralnej i skutecznych środków odwoławczych, przy jednoczesnym poszanowaniu praw właścicieli;
- e) zapewnienie, aby żadne dziecko nie było pozbawione odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz zagwarantowanie w razie potrzeby terminowego i odpowiedniego zakwaterowania zastępczego, przy jednoczesnym zachowaniu jedności rodziny w najlepszym interesie dziecka;
- f) zapewnienie, aby żadna osoba małoletnia ani młoda osoba dorosła nie opuściła placówki opiekuńczej lub opieki zastępczej bez zapewnienia odpowiednich warunków mieszkaniowych i usług wsparcia. Należy ułatwić dostęp do wsparcia finansowego lub zachęć osobom, które nie mają poręczycieli lub środków na wpłatę kaucji, na przykład za pośrednictwem organizacji gospodarki społecznej ułatwiających dostęp do mikrofinansowania;
- g) wprowadzenie wczesnego doradztwa zapobiegawczego w placówkach oświatowych, miejscach pracy lub placówkach dla młodzieży, aby pomóc w wykrywaniu sytuacji zagrożenia, ułatwić odpowiednie kierowanie osób do właściwych służb i zapobiegać wykluczeniu mieszkaniowemu dzieci i młodzieży;
- h) udostępnienie doradztwa i wsparcia społecznego osobom starszym znajdującym się w trudnej sytuacji mieszkaniowej, aby zapobiec wykluczeniu mieszkaniowemu;
- i) zapewnienie równego traktowania osób zagrożonych dyskryminacją w dostępie do odpowiednich mieszkań i podstawowych usług;
- j) zapewnienie terminowego, zindywidualizowanego wsparcia osobom opuszczającym placówki takie jak więzienia, szpitale i zakłady opiekuńcze, w celu zapewnienia bezpiecznego długoterminowego zakwaterowania.

WSPARCIE DLA OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH BEZDOMNOŚCI

- 6) Aby skrócić czas, w którym ludzie doświadczają bezdomności lub polegają na zakwaterowaniu doraźnym lub tymczasowym, zaleca się, aby państwa członkowskie zapewniły ukierunkowane na człowieka, zintegrowane i dostępne wsparcie poprzez:
 - a) dostępne i sprzyjające włączeniu społecznemu systemy wsparcia, w tym na przykład indywidualną ocenę potrzeb, dostosowane do potrzeb plany wsparcia i zarządzanie przypadkiem w najbardziej złożonych sprawach; działania informacyjne i oparte na społeczności multidyscyplinarne zespoły z udziałem pracowników ochrony zdrowia i opieki oraz pracowników socjalnych;

- b) normy zapewniające spójne usługi wsparcia wysokiej jakości, w tym wsparcie dostosowane do potrzeb dzieci;
- c) podejście oparte na punkcie kompleksowej obsługi obejmujące terminowe i uproszczone kierowanie do odpowiednich agencji zabezpieczenia społecznego, pomoc społeczną oraz łatwo dostępne usługi socjalne i zdrowotne;
- d) systemy wsparcia pomagające zapobiegać niepotrzebnemu rozdzieleniu rodzin, działające w najlepszym interesie dziecka i gwarantujące, aby żadne dziecko nie pozostało bez dachu nad głową ani nie trafiło do schronień doraźnych czy miejsc zakwaterowania tymczasowego lub nie znalazło się w innej sytuacji bezmieszkaniowości;
- e) aktywne wsparcie zatrudnienia, w tym poprzez ułatwianie rejestracji w służbach zatrudnienia oraz opracowanie zindywidualizowanych ścieżek zatrudnienia, wsparcie socjalne i wsparcie na rzecz utrzymania zatrudnienia oraz wsparcie dla pracodawców;
- f) zapewnienie, aby osoby doświadczające bezdomności były informowane o przysługujących im na mocy przepisów Unii³⁴ prawach do otwarcia podstawowego rachunku płatniczego w instytucjach kredytowych znajdujących się na ich terytorium i korzystania z tego rachunku, niezależnie od tego, czy mają one stały adres;
- g) rozszerzenie dostępu do stabilnych rozwiązań mieszkaniowych dla osób bezdomnych, w szczególności rodzin z dziećmi, poprzez współpracę z podmiotami oferującymi mieszkania, społecznymi agencjami najmu i integracyjnymi mechanizmami przydziału, a także za pośrednictwem modeli spółdzielczych i opartych na społeczności, którym towarzyszą odpowiednie usługi wsparcia;
- h) zapewnienie, aby zakwaterowanie doraźne i tymczasowe, w tym zakwaterowanie z podziałem na płeć, było dostępne, bezpieczne, osiągalne i wystarczające do zaspokojenia potrzeb wszystkich osób doświadczających bezdomności, w tym ofiar przemocy domowej i seksualnej, przy jednoczesnym wspieraniu ich przejścia w kierunku stabilnych warunków mieszkaniowych;
- i) uznanie i wspieranie roli osób, które doświadczyły bezdomności, w zwiększaniu zaufania, dostępności i skuteczności środków wsparcia ułatwiających włączenie społeczne i dostęp do mieszkań;
- j) środki mające na celu zapobieganie i przeciwdziałanie stygmatyzacji i praktykom dyskryminacyjnym w dostępie do mieszkań, takie jak przejrzyste kryteria dotyczące list oczekujących na mieszkania socjalne, szkolenia na temat przeciwdziałania uprzedzeniom dla pracowników sektora mieszkaniowego oraz usługi wsparcia dla najemców borykających się z dyskryminacją.

DOSTĘP DO ODPOWIEDNICH I BEZPIECZNYCH ROZWIĄZAŃ MIESZKANIOWYCH

³⁴ [Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego.](#)

- 7) Zaleca się, aby państwa członkowskie zwiększyły podaż mieszkań socjalnych i przystępnych cenowo w odpowiedzi na potrzeby demograficzne, lokalne niedobory i dysproporcje terytorialne, w szczególności poprzez:
- a) promowanie warunków wynajmu długoterminowego dla prywatnych właścicieli i najemców za pośrednictwem:
 - zapewnienia ram prawnych ułatwiających powszechne stosowanie umów najmu długoterminowego,
 - umożliwienia, w stosownych przypadkach, ukierunkowanego stosowania proporcjonalnych zachęt podatkowych i finansowych dla właścicieli nieruchomości do oferowania długoterminowych rozwiązań mieszkaniowych, w szczególności dla rodzin i osób młodych,
 - zmniejszenia niepewności prawa i czasu trwania procedur eksmisji oraz
 - równoważenia zasobów przeznaczonych do najmu długoterminowego wykorzystywanych do celów najmu krótkoterminowego, jeżeli jest to należycie uzasadnione kryzysem mieszkaniowym;
 - b) zachęcanie zarówno do publicznych, jak i prywatnych inwestycji w nowe budynki, renowację lub zmianę przeznaczenia istniejących budynków w celu zwiększenia zasobów mieszkań socjalnych i przystępnych cenowo;
 - c) umożliwianie wprowadzania i wspieranie modeli mieszkaniowych ukierunkowanych na przystępność cenową, w tym mieszkań socjalnych i publicznych, spółdzielni mieszkaniowych, stowarzyszeń mieszkaniowych nastawionych na ograniczony zysk, wspólnotowych funduszy powierniczych, a także innych społecznych agencji najmu oraz innych podejść nastawionych na ograniczony zysk lub nienastawionych na zysk;
 - d) promowanie i zwiększanie skali innowacyjnych koncepcji wspólnego zamieszkiwania, takich jak rozwiązania oparte na współdzieleniu przestrzeni, mieszkania klastrowe, mieszkania współdzielone i wielopokoleniowe, w tym, w stosownych przypadkach, wspólne udogodnienia i usługi wsparcia; oraz ułatwienie stosowania tymczasowych i przejściowych modeli mieszkaniowych dla studentów i osób młodych, na przykład kojarzenia studentów z mieszkańcami niedostatecznie wykorzystywanych lokali mieszkalnych;
 - e) usprawnienie krajowych, regionalnych i lokalnych procedur planowania i wydawania pozwoleń na potrzeby szybszego budownictwa mieszkaniowego, przy jednoczesnym dążeniu do włączenia społecznego i spójności przestrzennej, oraz zmniejszenie barier administracyjnych utrudniających działalność podmiotom świadczącym usługi budowlane, które przyczyniają się do terminowej realizacji nowych mieszkań socjalnych i przystępnych cenowo tam, gdzie jest to potrzebne, w tym poprzez udostępnienie i wykorzystanie gruntów publicznych przy jednoczesnym zapewnieniu ich dobrego połączenia z podstawowymi usługami i działaniami społeczno-gospodarczymi;
 - f) zwiększenie efektywnego wykorzystania istniejących zasobów mieszkaniowych, w szczególności poprzez ułatwienie zmiany przeznaczenia, renowacji i ponownego wykorzystania istniejących budynków oraz poprzez mobilizację pustostanów i nieruchomości publicznych, a także ograniczenie w jak największym stopniu zbędnych rozbiórek;

- g) poprawa dostępności schronień i mieszkań przejściowych oraz dostępu do nich do czasu pojawienia się stałych rozwiązań mieszkaniowych;
 - h) przeznaczenie określonej części nowych inwestycji mieszkaniowych na mieszkania socjalne i przystępne cenowo, odzwierciedlające lokalne potrzeby mieszkaniowe.
- 8) Zaleca się, aby w ramach uzupełnienia wysiłków w celu zwiększenia podaży mieszkań państwa członkowskie wprowadziły w swoich strategiach krajowych odpowiednie, przewidywalne i zrównoważone ramy finansowania i inwestycji. Państwom członkowskim zaleca się również pełne wykorzystanie dostępnego finansowania i narzędzi UE, w tym przyszłej paneuropejskiej platformy inwestycyjnej na rzecz przystępnych cenowo i zrównoważonych mieszkań, zapowiedzianej w Europejskim planie na rzecz przystępnych cenowo mieszkań³⁵. Środki te mogą pomóc zoptymalizować wykorzystanie zasobów krajowych i unijnych oraz zwiększyć skalę długoterminowych, sprzyjających włączeniu społecznemu i przystępnych cenowo rozwiązań mieszkaniowych, w tym poprzez:
- a) dostosowanie i koordynację zasobów we wszystkich obszarach polityki dotyczących mieszkalnictwa, włączenia społecznego, zatrudnienia, edukacji, zdrowia, opieki długoterminowej, rewitalizacji i renowacji obszarów miejskich w celu zwiększenia spójności i wpływu polityki;
 - b) zapewnienie, aby działania wspierane ze środków publicznych obejmowały, w stosownych przypadkach, jasne warunki dotyczące przystępności cenowej, dostępności, zrównoważonego rozwoju i inkluzywnego przydziału mieszkań oraz powiązań z usługami świadczonymi na poziomie społeczności lokalnych;
 - c) wdrażanie innowacyjnych modeli finansowania, takich jak fundusze odnawialne, finansowanie mieszane i gwarancje publiczne, w celu wspierania długoterminowej przystępności cenowej podaży mieszkań oraz mobilizacji zarówno kapitału publicznego, jak i prywatnego na rzecz przystępnych cenowo mieszkań i mieszkań socjalnych;
 - d) zniechęcanie do zachowań spekulacyjnych na rynku mieszkaniowym, w tym poprzez opracowanie skutecznej polityki podatkowej i poprawę przejrzystości rynku;
 - e) wsparcie w zakresie opracowywania projektów i pomoc techniczna dla organów lokalnych i regionalnych, organizacji gospodarki społecznej oraz nastawionych na ograniczony zysk lub nienastawionych na zysk podmiotów oferujących mieszkania;
 - f) promowanie partnerstw publiczno-prywatnych, w tym z organami lokalnymi, instytucjami szkolnictwa wyższego, pracodawcami, podmiotami oferującymi mieszkania i organizacjami gospodarki społecznej, w celu zapewnienia mieszkań socjalnych i przystępnych cenowo, w tym projektów mieszkaniowych dla studentów i stażystów oraz mieszkań o mieszanym przeznaczeniu;
 - g) zwiększenie inwestycji wspierających budowę i renowację przystępnych cenowo mieszkań socjalnych, w tym poprzez wykorzystanie instrumentów finansowych i finansowania mieszanego w ramach obecnej polityki spójności,

³⁵ [Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów COM/2025/1025 final: Europejski plan na rzecz przystępnych cenowo mieszkań.](#)

przy jednoczesnym wykorzystaniu elastyczności oferowanej w ramach jej przeglądu śródkresowego³⁶, w celu realokacji finansowania UE na przystępne cenowo mieszkania; oraz wykorzystanie zmienionych zasad pomocy państwa dotyczących usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym³⁷, które zawierają specjalne kategorie zarówno mieszkań socjalnych, jak i przystępnych cenowo.

- 9) Zaleca się, aby państwa członkowskie wspierały osoby doświadczające wykluczenia mieszkaniowego w dostępie do stabilnych mieszkań i ich utrzymaniu poprzez:
- a) promowanie dostępu do stałych mieszkań, zgodnie z podejściem opartym na zapewnieniu dostępu do mieszkania, stałego finansowania i międzysektorowej koordynacji środków, w tym dostępu do rynku pracy i innych usług;
 - b) wprowadzenie właściwych zintegrowanych usług wsparcia dotyczących nie tylko przejścia na odpowiednie i bezpieczne warunki mieszkaniowe, ale także ich utrzymania. Powinny one obejmować wsparcie w poszukiwaniu mieszkania, podnoszenie i zmianę kwalifikacji oraz wsparcie w dostępie do zatrudnienia i utrzymaniu zatrudnienia, pomoc finansową i prawną, szkolenia w zakresie umiejętności życiowych i wsparcie następcze, aby zapobiec ponownemu wykluczeniu mieszkaniowemu;
 - c) zwiększenie dostępności odpowiednich rozwiązań mieszkaniowych dla osób doświadczających wykluczenia mieszkaniowego, w szczególności rodziców z dziećmi, oraz zapewnienie ich uwzględnienia i priorytetowego traktowania w mechanizmach przydziału mieszkań socjalnych;
 - d) zapewnienie odpowiedniego wsparcia finansowego, takiego jak gwarancje najmu, pożyczki uprzywilejowane i dodatki mieszkaniowe, razem z dostępnymi wytycznymi dotyczącymi sposobu uzyskania takiego wsparcia i niezbędnej wiedzy finansowej.
- 10) Zaleca się, aby państwa członkowskie wdrożyły ukierunkowane środki wspierające młodzież o niskich dochodach, w tym studentów borykających się z wykluczeniem mieszkaniowym, które może stanowić barierę w dostępie do szkolnictwa wyższego, kształcenia i szkolenia zawodowego, staży lub programów przygotowania zawodowego oraz w ukończeniu tych etapów edukacji. Środki te mogą obejmować następujące elementy:
- a) tworzenie i wykorzystywanie skutecznych sieci łączących usługi socjalne dla młodzieży z ogólnymi usługami socjalnymi, aby pomóc młodzieży w znalezieniu odpowiednich rozwiązań mieszkaniowych, które zaspokoją ich potrzeby rodzinne, edukacyjne i w zakresie zatrudnienia;
 - b) zwiększenie podaży przystępnych cenowo mieszkań studenckich w pobliżu placówek edukacyjnych i szkoleniowych, w tym dla studentów korzystających z wymian w ramach mobilności edukacyjnej lub staży za granicą;

³⁶ [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2025/1914 z dnia 18 września 2025 r. w sprawie zmiany rozporządzeń \(UE\) 2021/1058 i \(UE\) 2021/1056 w odniesieniu do środków szczególnych mających na celu sprostanie strategicznym wyzwaniom w kontekście przeglądu śródkresowego.](#)

³⁷ [Decyzja Komisji \(UE\) 2025/2630 z dnia 16 grudnia 2025 r. w sprawie stosowania art. 106 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym, i uchylająca decyzję 2012/21/UE.](#)

- c) zapewnianie dostępnych wytycznych i praktycznego wsparcia w celu udzielania porad i pomocy osobom posiadającym prawa najmu i korzystającym z procedur administracyjnych, w tym za pośrednictwem ośrodków doradczych w instytucjach edukacyjnych;
 - d) zapewnienie zachęt podatkowych lub pożyczek uprzywilejowanych, aby pomóc studentom i młodzieży o ograniczonych środkach finansowych w znalezieniu mieszkania.
- 11) Zaleca się, aby państwa członkowskie połączyły w swoich krajowych ramach strategicznych politykę ukierunkowaną na człowieka z polityką ukierunkowaną na konkretny obszar (taką jak planowanie i rewitalizacja obszarów miejskich, lokalny rozwój gospodarczy i polityka transportowa), aby uniknąć niedopasowania między możliwościami zatrudnienia a przystępnymi cenowo mieszkaniami, w szczególności na obszarach, na których występują nieobsadzone wakaty.
- 12) Zaleca się, aby państwa członkowskie wprowadziły środki wspierające dostosowanie mieszkań dla osób z niepełnosprawnościami lub osób starszych wymagających opieki długoterminowej, zwłaszcza osób zagrożonych ubóstwem. Powinno to umożliwić takim osobom jak najdłuższe mieszkanie w swoich domach i uniknięcie wykluczenia mieszkaniowego. Środki te należy opracować w taki sposób, aby uniknąć nieproporcjonalnych obciążeń związanych z budową i renowacją.

MONITOROWANIE, OCENA I ZARZĄDZANIE

- 13) Zaleca się państwom członkowskim podjęcie następujących działań:
- a) wprowadzenie ukierunkowanych mechanizmów monitorowania i oceny, opartych na wskaźnikach wyników, w celu oceny skuteczności ich strategii zwalczania wykluczenia mieszkaniowego i bezdomności oraz zapewnienie dostosowania polityki w razie potrzeby i bez zwiększania obciążeń administracyjnych;
 - b) składanie Komisji co pięć lat sprawozdania z wyników swoich krajowych działań monitorujących oraz z postępów we wdrażaniu niniejszego zalecenia;
 - c) zapewnienie skutecznego wielopoziomowego zarządzania i koordynacji między organami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi, współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym uniwersytetami, organizatorami kształcenia i szkolenia zawodowego, lokalnymi pracodawcami, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i gospodarki społecznej oraz podmiotami oferującymi mieszkania;
 - d) uproszczenie ram prawnych i administracyjnych w celu zmniejszenia obciążeń administracyjnych oraz zapewnienie terminowego i uproszczonego dostępu do mieszkań i powiązanych usług wsparcia społecznego, zdrowotnego, edukacyjnego, w zakresie zatrudnienia i usług wsparcia świadczonych na poziomie społeczności lokalnych;
 - e) zwiększenie możliwości i jakości usług mających na celu wspieranie osób doświadczających wykluczenia mieszkaniowego, w tym za pośrednictwem szkoleń, jasnego podziału obowiązków i odpowiednich zasobów dla personelu świadczącego te usługi;
 - f) zapewnienie znaczącego zaangażowania osób, które doświadczyły wykluczenia mieszkaniowego i bezdomności, organizacji społeczeństwa

obywatelskiego, zwłaszcza na szczeblu lokalnym, oraz organizacji gospodarki społecznej, w tym banków żywności, w opracowywanie, wdrażanie i ocenę polityk mających na celu zapobieganie wykluczeniu mieszkaniowemu i bezdomności oraz ograniczanie tych zjawisk;

- g) aktywne wnoszenie wkładu w europejską platformę zwalczania bezdomności jako kluczowe forum koordynacji, wymiany i współpracy między zainteresowanymi stronami, w szczególności poprzez dzielenie się wiedzą, gromadzenie dowodów i ułatwianie dostępu do finansowania, w ścisłej synergii z obszarami zadaniowymi europejskiego sojuszu na rzecz mieszkalnictwa;
- h) dalsza współpraca z innymi państwami członkowskimi, a także z zainteresowanymi stronami z sektora prywatnego i publicznego na różnych szczeblach regionalnych w celu wspierania wymiany wiedzy, promowania wzajemnego uczenia się, zapewnienia spójnego świadczenia usług, wymiany najlepszych praktyk, skutecznego opracowywania i wdrażania polityki w dziedzinie wykluczenia mieszkaniowego;
- i) zacieśnienie współpracy z organami doradczymi UE (Komitetem Regionów i Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym) w celu poprawy wzajemnego uczenia się, wzajemnych ocen i synergii politycznych związanych z wykluczeniem mieszkaniowym;
- j) promowanie zaangażowania partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego odgrywających kluczową rolę w walce z wykluczeniem mieszkaniowym, w celu zapewnienia, aby polityka UE odzwierciedlała realia w terenie, w tym poprzez angażowanie osób, które doświadczyły wykluczenia mieszkaniowego.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

*W imieniu Rady
Przewodniczący*